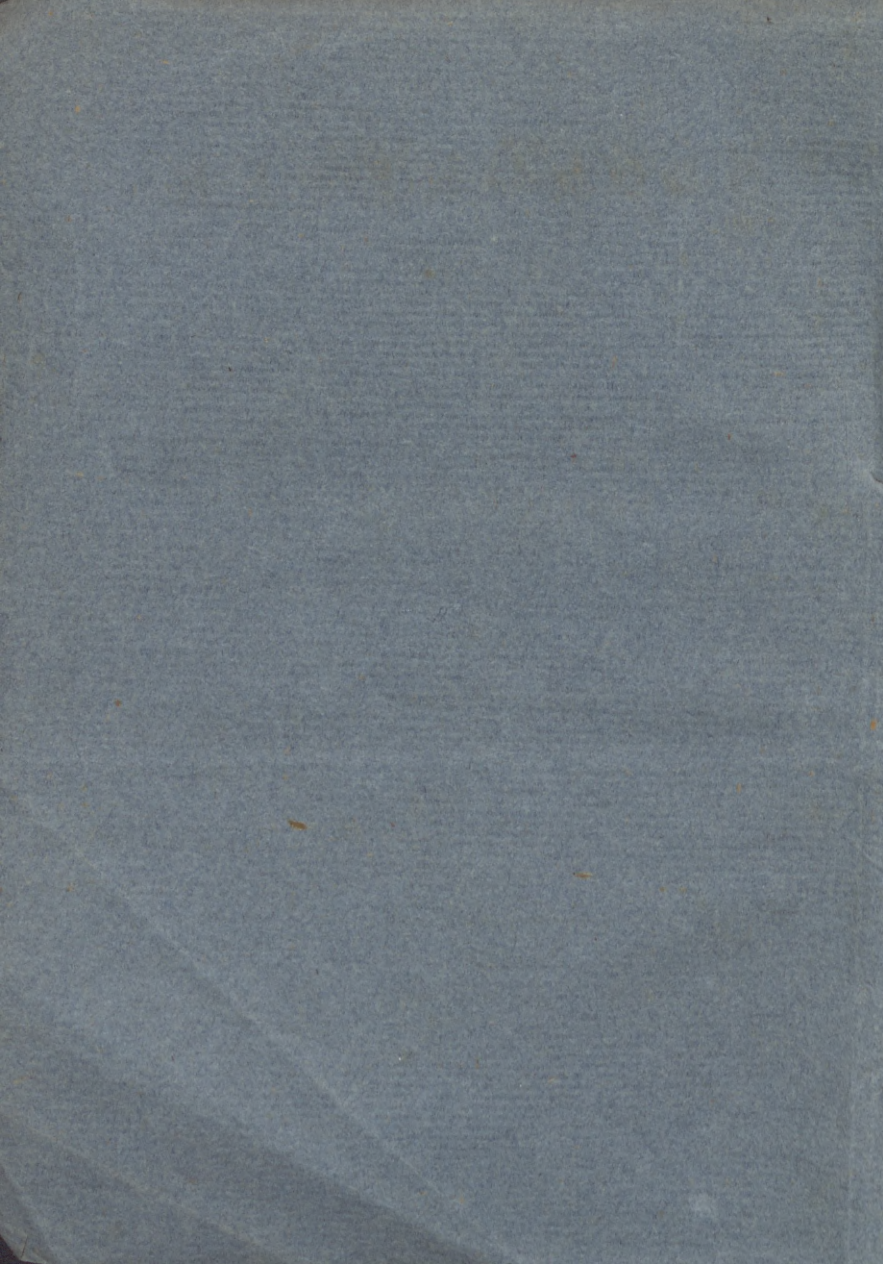

M. Irad. O.

~~1491~~

4

19877-852.

M. Iród. O. 1491

866624

FRESKÓKÉPEK.

IRTA

BERNÁT GÁSPÁR.

ÚJ FOLYAM I KÖTET.

PESTEN,
MÖLLER GYULÁN

1832.

FRESKÖRER

1870

1870

EMIL KÖNIG

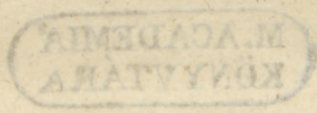
EMIL KÖNIG

Emil König

EMIL KÖNIG

TARTALOM.

Freskólevelek egy túlvilági barátomhoz	1.
A néma kísértet	5.
Alvajáró	11.
Fogyatkozások	73.

1871

1871. évi évkönyv
A Magyar Tudományos Akadémia
Évkönyve 1871. évi évkönyv
1871. évi évkönyv

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

FRESKÖLEVELEK
EGY TULVILÁGI BARÁTOMHOZ.

I.

„A halál vége egy sötét börtönnek.“

Petrarca.

Irod, hogy meghaltál. Jóltevéd. Leveledért ölelve; haláloedért imádva légy. Ha élnél: legfeljeb is földileg szerethetnélek, . . s e száraz imádattól aligha szomjan nem maradna lángoló szenvedélyed, mert korunkban az erények olyanok, mint holdsugarak: világitnak, . . de nem melegitnek.

Merész haláloed által jellemed messiása, s tiszteletem tárgya levél.

Azon magasztos, azon önzetlen generozitásodért, hogy eszmekincseknek ajánlkozál vértanui áldozatúl, öleld tulvilági szivedhez menyasszonyom földi csókjait, melyeket halhatlanságod okleveléhez ezennel mézpecsétékül szárnyaltatok,

Egyhamar közénk nehogy vissza támadj: minél mélyebben szálj alá sötét sirodba. Örök álomtól azonban ne

rettegj, mert arám angyalsókjaiból tündér csengetyűcskék fognak sirodban kirózsa bimbózni, melyek deléjes kéjek közzé ringatandják szendergő lelkedet.

Csökküldeményem toldalékaul vedd jó neven ez ide mellékelt szemsugárt és könycseppet.

E sivatag földön lelkesebb szemadók se barátság, se szerelem jutalmul nem születhetnek.

E nemes e kéjttas szemsugarak szellemed babér koszoruján csillogjanak.

A szent könnyecske pedig örökké sirod nefelejsén harmatozzon.

Különösnek látszik előtted nem de, hogy sirhalmodon tánczolok?! . . holott a' temető a könnyek házája.

Engedd meg, hogy szokásom és türelmed rovására, e tárgy felett egykissé okoskodjam. Rövid leszek.

A magány és közjogilag üldözöttek s elnyomottak iránt, mily benső száanalom s meleg szeretettel viseltem: te leghivebben tudhatod.

Korunk philántropiájának e nemes hitágazatában, hogy velem te is rokon s munkatárs valál: istened s öntudatod boldogiton.

Ifju napjaink édesen keserítő kalandjai között, az ó testamentomi Abrahám élelmes ivadékát lánczoló hozzánk a sors eszményileg és erszényileg.

Fáradt szerelmed, lángoló héber sziveken nyugovék meg.

Sovány tárczám pedig zsidó erszényből taplálkozik.

Váltóim s kötelezvénymet többnyire messiás tagadók őrizgeték.

Te pedig sohase voltál egy két zsidóhölgy szerető nélkül.

Ily nagylelkű nemzedékhez, mely érettünk szívét pénzét áldozgatá, hálátlan nem lehetek.

Továbbá ki kell mondanom, hogy a száraz kenyereü kereszténykedést meguntam.

Renegát fajtám morálja ki nem elégít. Egélye tulsujtásos. Házi istene rideg. Pénze panaszos. Szerelme követelő. Társas élete szagगतott és feszeskedő.

„Minden áron átakarok zsidósodni.“

Ők nyakrafőre tódulnak táborunkhoz.

Miért ne mehetnék én az övékhez. Divatlan ter-
vemem e művelt század törvényhozási elegantiájához utasítom.

Társas életi és ildomszerű támokokkal bélelt kérvényem már illető helyét megis kísérté.

Melyikünk . . s minő hátíratot kapunk? (azaz : a folyamodvány indorsáltatik e . . vagy gazdáza?) bizonytalan.

Addig is, míg az uralkodó kordivat és győződésém szerint zsidónak diplomacice beálhatnék : ki kell emelnem a héber religio egyik fénypontját, mely Mózes bölcsészetét örök időre hitelesíti.

Kedvesei bölcsőjénél a zsidóság könnyekre fakad, a koporsó mellett pedig tánczra kél.

Igaza van.

Bölcsőtől sirig a vándor utja többnyire veszélyes ; gyakran érdemlett rózsák helyett töviseket terem ; legjobb esetben is bizonytalan.

A sir ösvénye ellenben biztos és nyugalmas.

Az emberiség e közös börtönében, fájdalom, csalatkozás, szenvedély és erkölcsi lázrohamok orfulánkja el-tompul, . . s a gyilkos saskeselyű méreg porát, béké-sen ölelik a szelid galamb áldott hamvai.

Ez élet és természetű héber szokással magam is megbarátkozám.

Azon szent könnyek után, melyekkel elhalt ked-vesim árnyainak áldozám, . . te vagy első s egyetlen, kinek sirvirágit öröm harmattal öntözgetem.

Mig éltél : rideg, számüzött vándor életed örök ár-nyul borula napjaim fölé.

Mióta baráti szivemtől elszakadál : lelkem a bufel-hök sötét hazája lön.

Ébren s álmain közt emléktövisek vérezék értted lángoló érzelmimet.

A máskor hön ölelt s keresett baráti körök részemre vigaszt többé nem nyujtának.

Szerelmem égő rózsája, hozzádi vágyam örök so-haján el elhervadozott.

Kinos távol választta el bennünket egymástól, . . s e rideg távol ködében egyetlen remény csillagocska se derengett.

Neked halnod kelle, hogy sirodon szellemélet vi-ruljon.

Halnod kelle, hogy világ ölelő eszméd szent igéi éljenek.

Halnod kelle, hogy könyörülj egyetlen hű barátod élő haldoklatán.

Ezért tánczolom én sirodon szellemmenyegződ vil-litánczát.

Értted kesergő szívem fájdalma e miatt enyhülget.
 A sirpolkát parancsoló Talmud visszás törvényivel
 szinte ily okból s nyugalmadért ölelkezém.

Bizony pajtás tréfa a mi tréfa, hanem most már komolyan mondhatom rólad, hogy tölem amugy régi magyarosan elhurezolkodál, (ezzel hogy magyaros azt akarom mintegy értetni, hogy apáink is furesa modoru diavat sétát gyakorlának, midőn Volga mellől paprikás bárány tokányra a hortobágyi gyepre verekedtek vala.)

Te ugyan szeretett barátom se többet se kevesbet nem tevél, mint mit vesédbe és lábaidba oltott nemzeti őstörvényed parancsolt.

Mióta ismerlek (pedig náladi első vizitemkor alig voltál terjedelmesb egy ténor hangya tüdejénél), tehát mióta ismerlek, mindig kedvencz eszméd, vágyad és foglalkozásod volt a költözködés.

Vándor szellemednek már gyermekkorodban érthető jelét adád.

Iskolai pályád harmad napján ugyanis, mind egy szálíg gyepre ugratád a falusi borzas musákat, kik veled együtt holtodiglan ottan is maradtanak,

Későbbi suhancz állapotodban a földforgás philosophiáját kávéházi tekegolyókon tanulmányozád.

Mint alkotványimádó jurátus, egyik adósságból a másikba költözködél.

Bukott táblabiróságod zordon napjaiban pedig szünetlenül Amerika, Óceán s több e féle rémutak motoztak agyadban.

Vakmerő tervedet honszerelm, családi érzelmek,

nemzeti kötelesség, s más e féle finom drágaságokkal megkisértők ugyan elfátyolozni. Mit sem ért. Némelyikünk mint szemtanu elibed rajzoló az öserdők szunyogait, melyek egyetlen éjen át hatvan évesre csipdesik a hét esztendő s gyermeket.

Kimélet nélkül lelked elé iraték ama borzasztó tengeri bibicz, mely ha félszázados éhségében neki keseredik, egyikét gőzhajót oly könnyedén kapkod körmeiközzé, mint héjja az alföldi csirkéket.

Hányszor olvasgatánk előtted azon niafiai óriás pokokról, melyek hálóikkal oly biztosan fogdossák el az utazót, mint a constitutióval megüdvözült budapesti drót-művészek az éjfél óráiban hazafelé tántorgott békes nemzedéket.

Akár Spongiának beszélni, hogy vizközépen szomjan maradjon, . . akár neked, hogy ne utazzál : egyrement.

Elhagyál bennünket, mint szent Pál az oláhokat.

Emlékmagot szórtál közénk, melyből könnyek és szivfájdalmak termének.

Kiköltözél a pörkölték honából csak azért, hogy egyikét launés vizi kutyával ostáblázhassál.

Sokáig határozatlan valék, vajjon szánjalak e, vagy nehezteljek reád?; miglen egy tó alatti gémfészekből írott leveledben (hol akkor szálva valál) értesítettém, miszerint egynyaku halandó létedre hosszasan köztünk időznöd csiklandós portéka lett volna.

Bocsáss meg, hogy honszerelmedben csak egy pillanatig is kételkedém.

Mint irám mindig vérhibád volt a folytonos költözökös; de ily kiálhatatlan távolra — mint jelenleg —

sohá sem utazál. Hiszen töletek posta se jár. Ezer szerencse, hogy hozzám első leveled el nem tévedt. Te egy alvilági poéta lelkére bizád leveledet. Elég gondatlanul. Mert ez a helyett, hogy deléjes rapporti uton kézbesítette volna, szünet nélkül ügyelgett közöttünk, . . . czélja levén innen s onnan egyegy darab földi halhatlanságot rabolni, melynek hiánya még a sirban is nyugtalanítá.

Ettől tehát eredeti kéziratodat meg nem kaphatám, hanem szellemed enyémmeli rokonsága által másolatban azon nefelejts édesbus sohajából halgatám át lelkembe, melynek siralmodon gyöngéd szellőcskék udvarolnak.

Máskor óvatosb légy soraidra.

Levelkémet sirvirágod vőlegénye, egy ifju szellő viszi.

Isten veled, az ébredet istene!

II.

Válaszodat a mult éjel meg álmodám. Ha én mint korlátolt porhüvely ily tündéri álmok közzé tévedhetém : vajjon minők lehetnek a tieid, ki mint földi salaktól megtisztult szellem, az egy és örök fényistennek ragyogó sugára vagy.

Rokonszenved delej postáján vevém soraidat.

Őszintén be kell neked vallanom, hogy az életmagnetizmus hatálya felől csak mostanában kezdek meggyőződni.

Azért irok ily nyiltan, mert a földi társas és tanviszonyokhoz szükséges álarcot a magad fajta nemesb szellemek nem szenvedhetik.

A korszak, melyben születtem s neveltetem: a fejletlen természeti titkok iránt kegyelettel igen; . . de buvárkodó és tanszerű hajlam s akarattal éppen nem viseltetik.

Elhanyagolt s rejtélyes ismeretkincsek közzé tartozott: a magnetizmus is.

E szent e jótékony tantünetem csak mint fátyolozott sejtelem vonult át ifju napjaim fölött.

Még most is édesen emlékszem azon örömperczekre, midőn tisztelve szeretett barátim szilárd és szeplőtlen jelleméről; . . imádoztam gyöngytermő lelkéből; . . s az édes anyai szentséges szeretet és sohajokról, oly ellenálhatlan bájsugár ömlengé át egész lényemet, mely legbensőbb vonzalom hatalmával uralkodék érzékim és szellemem felett.

Mi lett volna e más? . . mint a deléjesség rokonszenvi uralma.

Az ifjukori homályos sejtelem azonban erős hitté magasodott keblemben. Naponkint vallásosb kegyelettel borulok e mennyei rejtély oltára elé, s az emberi lélek s tudományfejlődés megszentelt eszközét benne hön imádom.

Fénykorszaka a sietve közelgő tudományos jövőnek áldva és tisztelve légy! mert napjaidnak hagyaték fenn, azon még most rejtélyes hitnek vérbe olvadása: hogy a csillag és sirszellemekekkel érintkezhetés, kísértetszerű lepléből, az ismeret s tiszta meggyőződés magasb régióba szárnyalhasson.

Inteni akarsz, hogy ne tovább. Látom és hallom. Bocsáss meg e hozzád nem tartozó néhány sornyi tévutért. Azt hívém, hogy most is a néhai halandó vagy, . . . különben nyulnak berket nem mutattam volna.

Köszönöm, hogy hajnalonkint meglátogatsz. Kedvesb vendégem ily tündéri órákban alig lehetne. Téged láthatva, . . . árnyadat ölelhetve: enyhülnek napi küzdelmeim.

Irántami azon gyöngéd figyelmedért, miszerint ismerve ó világi érzelmimet, álmaim elé hol mint verekedő kortes, hol mint sebzett honvéd érkezel: sokszorosan üdvözöllek.

Husvét hajnalán . . . kedvencz feltámadási ünnepeken . . . ugyan azon karbonari köpenyben jelenél meg, mellyben először s utoljára láttalak.

E lovagi jelmezben mint tilos éji kalandort gyakran megugrattak ugyan a főváros fehér Othelloi . . . de szentelt hős korodban kamatostul visszafizetéd az ug-rató kölesönt.

Fogadd baráti kézszerításomat, hogy köpenyt se köztünk, sem a tulvilágban nem forgatál.

Irod, hogy a köztünk eseményekről ohajtanál értesülni. Sajnálnom kell, hogy e kívánatodat vagy éppen nem, . . . vagy csak szárnyszegetten lehetend teljesítenem. Események ugyan itt ott bőven teremnek és tényészetnek köztünk is; hanem ha azokat rangod szerint és álarctalanul közleném: ugy arra kellene készen lennem, hogy velök magamat sokszoroztassam, . . . s te mint iskolatársam tudhatod, hogy az algebrának ezen hálátlan osztályával soha sem rokonszenvezém.

Hozzád hasonló sirszellemnek pedig igen éretlen és tulhizott vagyok.

Ha ez ötletet, (t. i. hogy minél előbb egy fedél alatt lakhassunk,) baráti érzelmed sugalta, igazad van, mert rövid időn sikerülne célzatod. Azonban engedj meg, ha ily kopár ösvényen jelenleg hozzád nem nyargalhatok. Még egy kis végzendőm van e sivatag földön, . . . pedig ezen functióhoz inkább anyag mint szellem igényeltetik.

Kimerítőleg tehát nem tudósíthatlak.

Kisszerű életköreinkből fogsz legfeljebb is általam vázlatokat nyerhetni.

Politikáról, ha írhatnék, se írnék, mert e fanyar csemegét itthon sem izlelted, . . . néha evél belőle egy darabkát alföldi ebéd confectül. Ti pedig odalent az ülő földszinten e savanyu földi terményt nemhogy kedvelnétek, . . . sőt nem is ismeritek.

E pár levélben eléggé kishajtozván magamat; az ábrándok holdsugaras völgyéből (hol néhány emlénszálacska néked és kedélyemnek áldozék) a közélet ösvényére térek át, honnan részedre most színes, majd színtelen virágokat küldözgetek, a mily illat és alakban őket a magyar égaj változékony időjárata küldhetnem engedendi.

Isten veled!

U. i. Egy bukott szerelmi láz miatt annyira szórakozott vagyok, hogy leveled egyik lényeges pontjára válaszolni feledék. Komolyan interpellálsz, hogy érthetőbben irjak; szememre lobbantod: hogy ha földi olvasóimat borzas szemöldü freskóim által nyelvficzam-

kórnak ejtém is áldozatul: kiméljem legalább az alvilági szellemek nyugalmát, mellyek, ha a szellő közējök fuvall egy téveteg freskóczikket: örjöngeni kezdenek, nyelvök tökéletes vitus tánczot jár, és rémesen kerepel, mint nagypénteki deszkaharang tetején delelő barranton gólya.

Köszönöm, pajtás, hogy figyelmeztetsz. Ha ugy akarjátok, egyszerűbben fogok írni. Tudatnom kell azonban véled és véletek, hogy ez irmodorral mind az al- mind a felföldnek egyedül javára akarék munkálni.

Idefent, barátom, jelenleg egy két nyelvtörés és ilyszerü gégesorvadás helyén van, mert a tulbizalmas emberiség többet és többről fecseg, mint kellene és lehetne; s tudnod kell, hogy nálunk még csak a négylábu halandóságra alkalmaztatnak szájkosarak. Hozzátok pedig érthetőbben azért nem irtam, mert gondolám, hogy ez idő szerint oly bőven terem köztetek a világosság, hogy ideiglenes kamatra tán még nekünk is kölcsönözhetnétek.

Azonban, nehogy szelet vetvén, szélvészt arassak, hozzádi irataimban törekedni fogok, Buffon atyánkfiát megczáfolni, ki azt jegyzé meg, hogy: „a styl az ember maga.“

Isten veled és vélünk!

III.

Hic, ubi olim graciles gramen carpere capellae.
Nunc ibi deformes ponunt sua corpora focae.
Virgil.

Az az szabadon fordítva:
Ma nekem; holnap neked.
Óiáh közmondát.

Hazám szivéből irok. Gyönyörű hely. Fére ne érts... koránt sem a fővárosi szépséget magasztalom, . . oh nem, mert itt a valódi élvek paradicsoma jelenleg zárva van, . . . hanem a kebel kincsét, az élő és érző szivet dicsőítem.

A sziv és ész mint boldog házaspár egy fedél alatt ritkán jelentkezik.

Egy házban két ur; egy hüvelyben két kard meg nem férhet, . . . azt mondja a török:

Ha e drágakövek porkastélyában a felső emelet butor gazdag, . . . az alsó többnyire üresen áll.

Villámotóli féltében, mikor csak tehetém, földszinten szállásolék.

Emlékre méltó öröमित kunyhók és nem paloták-nak köszönhetem.

Ó világi halandó koromban is mint diletans publicista rendesen az alsó házzal tartottam.

Azon igénytelen koszorúhoz pedig, mellyet társas és magány gyönyöreim fűzének, örömeit választám a völgyek illatos emlényét, mint a büszke tölgyesek pompázó virágait.

E virágképekkel oda akarok nyilatkozni, hogy én a szívet az ész felibe helyezem; t. i. a fejletlen ész, és hamis philosophia fölibe, mellyek korunknak fő nyavalyái.

Lehet, hogy hiba s elfogultság; . . . azonban e tévhitet általad „nemes hibául“ kérem s várom czimeztetni.

A szív és szivudvarzat (gyöngédség, kegyelet, szerelem stb.) iránti legbensőbb hajlamomnak köszönhetem többek közt azon szerencsét is, hogy tégedet imádott hazánk kebléből — illetőleg fővárosából — tudósíthatlak.

Hol is kezdjem csak, . . . igen a nemzetnél, mert bár hol vagyunk, honnan jövénk s merre tartunk, . . . e szent névhez térünk vissza, mint vallásos napimádó a természet örök tűzéhez.

Ez azon tündérgyűrű, mely bennünket, mint hű testvéreket elválhatlanul egymáshoz ölel.

Elsőben is fogadj tehát legszentebb kincsünk — a nemzeti nyelv élete virágzata felől némi töredéket.

E becses talizmánról minél gyakrabban emlékezni s értekezni nekünk földi bolygároknak sem árt (kik még in possessorio, birtokban vagyunk) . . . neked pedig plane javadra szolgál, ki extra dominium (birtokon kívül) levén, mint temetői cosmopolita ugy elfelejtéd hazai nyelvünket, hogy tán még népgyűléstökön is czigányul szónokolsz.

Ha nem tudnád, tehát tudd meg, hogy mi nem-

csak élünk és mozgunk; hanem a ludtollak felett kevélyen uralkodunk is.

Ir itt, barátom, mindenki.

A varga ritornelje árán talpal. A frakművész saját költeményét dudolja. Érzelgős ódákat teremt a mészáros, és balladákon andalog a kályharepesztés füstös zsarnoka.

Szükkeblüséget és epés fogalmakat mellőzve, ezen irodalmi maniát én jelenleg szükséges nemzeti szerencsésül ismerem.

Egy nemzet életében nem mindig művészi becs és igény fedezi s állandósítja a kellő mértéket.

Az idő legjobb gazda, . . . és kit kit visszatérít elhagyott s félreismert műhelyéhez.

Ha jól emlékszem, Wieland mondja valahol: „Az idő egy nagy folyó, melly kihányja kebléből a gatz, és csak azt tartja meg az örökkévalóságnak, mi megérdemli az örökkévalóságot.“

A liba és libatollak ára annak idejében alászálland.

Irodalmunk minél több munkatársot igényel, hogy ne feledjük azt, mit feledni erkölcsi öngyilkolás volna.

Irodalmi részvételre nézve a nagy közönség elég élénk és eszélyes figyelmet tanusít.

Mint legfőbb ítélőbíró: komolyan büntet és jutalmaz.

Irodalmunk gyöngyeiért kellemetlen pénzviszonyai mellett is örömet áldozik, . . . , hogy drága pénzen papírfűtőt nem szerez: abban igaza van, hisz a mezők kattankóróját és ördögszekereit olcsóbban beszerezheti.

Ezen tárgy, mellyet vázlatilag elibed rajzolék, oly

ragyogó és féltett kincse a nemzetek szentek szentjének, hogy más eszmetárs által megsértenem nem szabad.

Hadd ragyogjon ő egyedül s önállólag, mint a nemzetpolgáriság örökfényü világitó tornya. Szép álmokat!

Ölelem hófehér lelkedet.

IV.

„Minden népnek sajátos érzésmódja, vele született gondolat rithmusa van, mely zenében és nyelvben, sőt minden művészetben és előadásban kitűnik.“

P o g g e l.

Közelebbi levelemben a szívet választván vezérszillagomul. Ha csak lehet nem távozom messze ezen piezínke örökmozgonytól, mely ha nemes: e földön üdvözít, a sirban pedig komoly szellemkéhez játszó társul szövetkezik.

Eszmetársítás utján a szívről hölgyek, hölgyekről páholyok, páholyokról színház, t. i. nemzeti színházunk ötlenek emlékem s tollam elé.

Mióta oly vakmerőn beleögyeledtél a földalatti deszkaspeculatióba: tán még azon országos ujság is kikerülte figyelmedet, miszerint színházunk becsemelő érdekében sok lényeges és czélszerű reform és intézkedés eszközölteték, melyek a világhírű színházak bel- és külalkatát, kormányzati rendszerét jelképezik.

(Azonban ezen szerintem igen szükségelt és józan

reformok elősorolásával nem untatlak. E minden jó magyart érdeklő köztárgyról részletesen s kimerítőleg értesülhetsz azon hírlapokból, mellyek földi előfizetők hiányában hozzátok is alászállonganak.)

En kizárólag neked írok. A kedves tárgy, melyről írni fogok, mind téged mind engem boldogítand.

Azon időben, mely a szakál növésnek szabad tért enged: virágvasárnapra esék a pest megyei követválasztás előestéje.

A szabad nemzetek ez alkotmányos tréfája szebb napra alig eshetett volna.

(Szenttörténeti fontosságán kívül legszebb napnak azért tartom, . . . mert a virág gyöngédséget . . . gyöngédség pedig hölgyjellemet képvisel.)

A néhai karok és rendek torkosabb osztálya az akkori pártok és jelöltek érdekében uton, útfélen, csárdákban és más helyeken ildomszerűn el- és behelyezteték.

A esaprendszer ellenes folyó gépek hatása rövid időn párttömeggé csókolgatá az egybegyült illetőket.

Nektárlélek sugárzott a szemekből; hatályosan működének a kenett gégek; . . . itt ott a szegény orvosokra is lön egy kis figyelet; . . . sőt az alvilág népesség hiánya is igénybe véteték.

Az alkotmányos ünnep előharcza keményen harczoltatott.

A fegyverek azonban csak ártatlan torokműhelyben gyártatának.

Míg a karok és rendek egy része köveken és mámorban heverészett; . . . a másika művészeti párnán nyugodott.

A constitutio közvitézeit csárdák: az intelligenciát pedig nemzeti színházunk ölelék vendégekül.

E szent helyen láttalak először.

Szivem hangosan dobogott irántadi mély rokonszenvem elé.

Szóllanom se kelle véled, szívem verése sugallá, hogy enyém vagy. Barátságunk rózsalánczához azonnal megnyílnak a szívvirágok. Lelkem megkeresése és átölelte a tiedet.

Azon estén két gyönyörű ünnepet élvezék: alkotmányunk és barátságod ünnepét.

Oh mért kelle ily korán mind kettőt elvesztenem.

Mint ha most is látnálak, egy nefelegtsszin páholy felé merengett lelked . . . ábrándozának szenvedélyes szemeid.

Halvány hölgyecske ült a páholy baloldalán.

Kárcsu lilium emlényeszőnyegen.

Májusi derült égen szendergő hajnalcsillag.

Azon nemes, azon elbájoló kifejezés, mely e hölgy finom lelkéből arczát megvilágítja: imádnunk parancsolja a teremtés urát, ki az élet tövises utait ily virággal hintegeti.

A művészet templomát isten ez árva nemzetnek ma is hiven őrizgeti; . . . a halvány hölgy e szent oltárnak honleányi büszkeség és kegyelettel áldozik. Bánatos lelkén búfelhők boronganak; . . . lilium arczán a lemondás határozott nyugalma honol; . . . sötét hajbokrai közt kedvencz virágod — fehér kamélia — halványlik.

Ha a végzet úgy akará, hogy értünk halnod kelle :
vigasztalva légy; mert emlékedet kül és benső borúval
gyászolja a hölgyek legnemesbike; . . . sirvirágidat pe-
dig baráti könnyek öntözgetik.

Különös tünemény vagy te, barátom, még a más
világon is; oly mélyen betaszítod az embert a könnyek
tengerére, hogy alig alig uszhat ki onnan.

Ezer szerencsém, hogy e sötét tengeren, kedély-
hátu könnyed gondolán evezheték, különben elmerül-
tem volna.

E gyászeseeményt, hiszem, hogy te is fájlalnád.
mert vajjon mit énekelhetne rólam, főleg rólad egy va-
lahai zughistorikus! . . . ha akkor, midőn a földi csapá-
sok sulya alatt bánatporrá nem töredeztem; tulvilági
legműbb barátom árnya által könytenger fenékre me-
rittettem volna.

Hol is szakasztád meg levelem fonalát? . . . a szín-
háznál.

Színházunkban jelenleg is, édes barátom, épp oly
mindennapos az az étés vendég vagyok, mint a polgári
özönviz előtt valék.

Ugyanazon szélső baloldalon találnál ma is, hon-
nan először láttalak, s mellyet politikai hitvallásom
gyűléseken is foglaló igénybe vett.

Hódoló tisztelettel látogatom e szent csarnokot,
melyhez nem csupán időtöltési, hanem magasztasb nem-
zeti célok is köttetvék,

E nehéz időkbén bár mily intézet és vállalat ügyes vezetése is nem csekély feladat.

Annnyival sulyosb teher nehezedik a szinigazgató vállaira, kinek a közügy sokoldalú rendezése mellett oly izgékony szenvedély és ideg-táborral kell küzdenie, mely Thalia papjait és papnőit Londonban és Tyukodon egyiránt jellemzi.

Az elfogult népszellő s némely másfél napi életü látnokok kisszerüsködéseit tehát mellőzve, szent ügyünket az idő és közvélemény ítélő s intező széke elé helyezni nemzeti kötelesség.

Irod, hogy daljátékszátunk körüli nem épen szerencsés variációk köztetek is mint nálunk balitélet és részvétlenségben nyilatkoznak.

Egy operaimádó párt odalent (mint irod) azért bánkódik, hogy nincs többé hazai csalogányunk, kinek finom hangfonalán még a sirból is színházunkba kocsizhattak a műértő szellemkék.

Más rész minden áron ohajtotta volna azon énekesünket megtartatni, ki a feltámadhatási jog és reménytől megfosztott félvér halottakat is talpra büvölé korporsóikban.

Megjegyzed továbbá, hogy a drámarészvét jelenleg nálatok is mélyen horkol, holott a szinköltészet e legnemesb ága e földön is csak választott szellemek konfektje.

Kérsz, hogy e tárgy felől mint szemtanu kimerítőleg s elfogulatlanul válaszoljak, mert ti odalent nem kisebb zavarban vagytok . . . mint mi idefent.

Szivesen irok, a miről tudok s lehet. Tőlem azonban elvekrőli pár észrevételt várj; — ez ügy fecsegési

rovat közlésére szólits fel valamely ujoncz tárczasegédet.

Csapások érnek bennünket, barátom, mindenfelől. A jelenkor, úgy látszik, hasonlít azon spártai anyához, ki gyermeke iránti szigorában édes anyai szerelmét a honkötelességnek feláldozta.

Színházunk vándor madarai iránt nyugtasd meg békétlen társaidat azon világszerű igével: hogy a művész (kevés kivétellel) bár mily égálj alatt is cosmopolita.

Ő csak egy hazát ismer, — s ezen drága hon: a p é n z e k o r s z á g a.

Azon nemesb szellemeket, kik még a sirban is szenvedő hazájuk java, disze s érdekei felől sóhajtoznak, vigasztald meg egy új és szentséges elvnek életbe léptetésével, miszerint ezentul a hazai műértők s talentumok felkeresését s alkalmaztatását igazgatóságunk nemzeti kötelességül ismerendi.

Meglásd, hogy a közénk csak pénzért vándorolgotó művészek általi szégyenfoltok és fecskejellemek ily patriótai uton fedeztetni, s feledtetni fognak.

Ha dolgaid engedik, sétálj fel közénk a jövő héten. Szivesen látlak egy kis drámaestélyre.

Nem sokan leszünk, . . . hanem válogatott társaság. Ha akarod, kedvedért én is meghalok, . . . persze csak a szindarabban, mert tudnod illik, hogy itt olykor olykor a drámai sűrű halálnak miatta, a nézőközönség is haldoklati veszélyben forog.

Ha jössz . . . directe páholyomba jöjj. száma nincs; . . . azonban nem kell sokáig keresgetned, mert legtéresb és szabadabb színházi clima alatt fekszik.

Felső emeletre azért hivlak, mert alól úgy is eleget vagy.

Csillagom virrasszon feletted, . . . a rózsaszín kedély ragyogó csillaga.

V.

Ovd magad embertől, ki a zenére
nem lelkesül.

Shakspeare.

Éjfél. Fővárosi csárdából jövök. A kényelmet és hevergetést napkeletileg imádom ugyan; de nyugalomra le nem hajthatom addig fáradt fejemet, míg ezen estém költőibb élveit véled nem tudatom.

Hogy a zene mennyire lelkesít; . . . mily gyöngéd, mily tündéri kezekkel érinti kedélyem s érzékim hurokait: te leginkább tudhatod, kinek lelkembe átolvadt baráti körében annyiszor s oly bensőleg valék a halandók legboldogabbika.

S ha a zene még nemzeti is, . . . bánatos nemzetem édesbus zenéje . . . akkor veled érzelve, veled könnyezem.

Emlékezel-e még, kedves egyetlenem, ifju napjaink azon boldog óráira, midőn alkotmányos ünnepeknél, vagy nyert csaták utáni szünestéken, egy két téveteg vadszerecsen is mennyire képes lön ábrándos lelkünket magasztasítani.

A páratlan Boka Károly egyszerű s épp azért költői dalainál hányszor élvezők át ébren az alföldi száműzetés hosszataq éjszakáit.

E csárdai estén, melyről irok, lelkem elé ragyogtanak vissza hajdani kedélyes napjaink.

Eleibem uszkált a rónák delibábja; . . . csattogva röpdésének a nádasok szárnyasai; . . . epedőleg sirt a pásztor furulyája; . . . s a puszták szabad végetlenéről reményim elé mosolygott szép nemzetem komoly és csüggedetlen méltósága.

S e távol képeket zene eszményesité, — magyar zene, mely néhány tulbarna művész nyirettyűjén hazai jellemet, kedélyt, ősz hitet, és csillaghullásokat dicőitett.

Lelkemhez közel eső pár honi költőnk társasága koszoruzá zenei élvemet, s a zenészek elragadó játékát.

Nemzetiségünk e szívélyes képviselője hogy a fővárosban is osztatlan tetszés és zajos viszhanggal találkozik: üdvezelve legyen érte a nemes izlés és hálaérzelmek éber nemtője.

Sok ily estét . . . neked pedig szép álmokat.

VI.

Májushó 1. 1852.

Sorsom úgy akarja, hogy tőled jelenleg elváljak. Az elválást leveleimre értsd, mert szellemem téged soha el nem hagyand. Néhány napra távoznom kell fővárosunkból. Rögtön indulok. Az év legszebb napján utazom az élet legmagasztasb örömei elé.

Édes anyai karok közé sietek. Kedélyem s gyermeki hálám és szerelmem virágaival halmozandom el áldott jó öregemet.

Ez a földi vigaszok legnemesbike.

Es szent helyen születik a fáradt vándor biztos nyugalma. Epesztő honvágyam sohaját és könnyeit nem sokára anyai csókok és gyöngéd figyelem enyhítendik.

Tavaszt viszek szivemben . . . fiui szerelem és tisztelet örök tavaszát. Tavaszt a mezők virányiról, melyek régóta bánatosan epednek derűs napok tenyésztő csókjaiért.

Köztetek az alvilágban nem tudom mily időjárás lehet, mert onnan telegraf se jár rendszeren; hozzátoki vizitemet pedig még egy ideig felfüggesztendem; hanem annyit irhatok, hogy itt a felső emeleten oly borzasztó decemberi január uralkodék aprilban, hogy a husvéti báránycsók vattirozott schlafrockban tisztelgének mamájuknál; a gazdai sovány erszényt kövérítő fiatal repcze pedig úgy visszadugta hervadt fejcsékéjét a föld szívébe, hogy annak nagyobb része vagy sehol.. vagy csak Amerikában leend lekasználható.

Azt hiszem, hogy nem fog tehát ártani, ha tavaszi napsugárhugomnak gyöngéd társaságában látogatom szülőföldemet... a kies alföld szabad tekintetű rónaságát.

A családi paradicsom üdvéből sorsom ha ismét visszaragad a főváros hideg örömei közé: leveleimmel azonnal látogatni s ölelni foglak.

Feledhetlen hű barátom!... szellemek szelleme! isten veled!... Engedd mellém utitársul baráti emlékedet, hogy e vigasztaló angyal körében vándorolhassak az édes anyai kebelhez... a rokonlelkeknek áldás-termő ezen hazájába.

Isten veled... s velünk!

A NÉMA KISÉRTET.

A magyar felföldi Krajnyának Gácsország felé ki-
gyózdó utvonalon sötét porfelleg között pörés karaván
ballag.

Az előcsapatot három vén mameluk fajta egyéniség
képezi.

Fejökön vedlett báránykucma tarkállik.

Sovány gerinceiken halvány - rőt bivalbőr tüszű
kotyog.

Hajlott vállaik nyakszirtjébe termetes somfa-ma-
rasztó kapaszkodik.

Utánuk középkorú férfiak, büszke pofákkal, csol-
nakszerű bocskorban és vasvillásan.

Haladnak pedig négy sorban, . . . soronkint ható-
sával.

Rövid térközben mozgó négyszög mutatkozik.

Hórihorgás alakok, kaszatérdekkel, hegedűnyakkal
és dészkalapos termetszükségben.

Arczaik lábmérője hosszatag, mint őszi esőzéskor
a csuzkórosok álmái.

Szinök a kecskerágó-csemetének azon korszakához
hasonlít, midőn levelkéi zöld hüvelyükből sápadt zör-
gönyökké ránczosodtak.

Szemeik fiókjában egy egy aszott bodzabogyónak savótejfele homájlík.

Szájuk nyulánkabb a szabógallérféle tésztánál, . . . és mindig nyitva áll, mint a vendégszerető magyar nemes udvarkapuja.

Oldalvást strudlikba gyürt kalapkarimájuk alól kóczos hajbodrok csüggenek a görbe vállakra, melyeken gereblye, szórólapát, nyirseprő s más eféle divatfegyverek ostromállapotoznak.

Ezek a karaván bástyavitézei: Szorosan egymáshoz füződve haladnak.

Távrolról azt hinné az ember, hogy fejeik talpán gyalognak, pedik csak bokájuk kereke működik, hanem annyira hátrahanyatló vonalban, hogy egy egy láb négy füllel se hallhatná meg fejök kiáltását.

E négyszög közepén alig húsz éves halvány ifju lépdegél.

Bal lába jobb kezéhez van lánczolva.

Arcvonalmai gyöngédek.

Tengerszin szemein ábrándos kifejezés honol. Szemöldjei között ivalaku sebhely látható. A fáradalom miatt lényegén némi aléltság vehető észre; . . . hanem figyelemmel áttekintve meg nem tört erélyt és önérzetet tanusít.

Nagyon el van alélva, mert gyakran pihenni akar. Illyenkor kísérei felé tekint. Kezeit kérelemhez kulcsolja. Esdő tekintete szívhez olvadó; . . . de szemkérelme hideg és buta keblekről hanyatlík vissza szenvedésihez; . . . kínzó körében tovább tovább mendegél.

Gyakori ácsorgásával nehogy sokat alkalmatlan-

kodják, kísérei által a derekára hurkolt kötelekkel többször kíméletlenül megrántatik.

Illyenkor élénk fájdalomjelt öltének arcvonalmai, kebléből állati nyöszörgés emelkedik. Környezőire mérges szemvillámokat szór, és kényszerű nyugalommal tovább baktat.

E rendszerezett örtömeg háttérében nők, suhan-
ezok, gyermekek csoportulnak, nyárs, piszkafa, ostor-
féle löszerekkel ellátva.

Nők, leányok a szem- és lábfárasztó töltésről oly-
kor olykor a közel illatozó virágos mezőre átesapva,
futkorász-játékok között kísérik a komoly férfisereget.

Éles vijongásaik szomszédfalvak morájába furódnak.
Viritó rokolyáikkal szellő urfi pajzánkodik.

Szilaj sühederek mezei-cziczázatba merülve elfo-
gott lánykák arcvirágairól lopott csókmézet szede-
getnek.

Pajkos gyerkőczék egymás hátán, vagy vesszőpa-
ripákon versenyeznek.

Végre egy pár öreg mama tipeg tapog, . . . elel-
maradozva a haladó ifjuságtól, . . . kérdezve mintegy
az asszonyi természetet: vajjon mi, hol és miként tör-
ténik?

„Hová ballag ketek illy bucsuszámra, szép hu-
gám?“ szól egy szemközt érkező gyalog vándor, áll-
hegyén csipkedve a kérdezett s átpirkadó fejkötös tu-
lipánt.

„Hát ide ni a szomszédfaluba,“ felel a nyalka me-
nyecske, félreszökvén egy tüzes csókgolyó elől, mely
biborajkának rózsaharmatát lett volna felszárítandó.

„Igen ám, angyalom, de sok szomszédfalu van kö-

rülbelül, . . . és sok mindenféleért jár kél az ember!“
folytatá az utas, neki támaszkodva a csoport bámulatnak.

„Mi bizony rabot viszünk tens vicespán urhoz.“

„Terhes rabot, atyafi?“

„Kisértetet huzzolunk lánczon,“ szóla az örtömeg
közül egyszerre három vasvillás, a szóban forgó corpus
delictum zörgő termetére azonnal visszakonnyitva, ne-
hogy mint az illy himboszorkány szokott: szitakötő le-
pévé párologjon.

„Vigyázzon kegyelmed, hogy tormás-csukává ne
változtassa ez az átkozott búbájós,“ figyelteté az ide-
gent egy bibicztojásképü süheder.

„Még most is uszkál bennem a vidra, mellyet rám
olvasott,“ sopánkodik egy bánatos özvegy.

„Dejszen lesz neki haddelhadd, csak én bepana-
szolhassam. — Képzeld kend, ez a jó madár szegény
jambor férjemet (hármás keresztet vet) csacsivá akarta
bűvölni: hogy rajta hétről hétre vándorolhasson; —
hanem megcsiptük ő kemét,“ csörömpölé egy kurta-
szöknyás negyvenes.

„Verje meg az ur isten! . . . meg most is ugattatja
a borjumat éjjel nappal, a mért firis tarhót nem adtam
neki fölöstökre,“ rikácsolá a seregbeli utóanyókéak egyike.

Az örtömeg tovább halad.

A vándor utána bámul; . . . fejét csóválja; . . . né-
hány sóhajt fuvall az öregéből, . . . s a hallottak miatt
minden bizonytal sóbálvánnyá válik, ha a négy lábú
pásztor-telepityények hivatlan csókjaitól jó eleve meg
nem irtózott volna.

*

*

*

A földi feketeségek legsötétebb szerecsen kalandora (ősi est ó herczegsége) ragyogó szemü arája (nap kisasszonynyal) épp jegyet volt váltandó, midőn az előítélet vadborától részeg népkaraván az alispán udvarára érkezék.

Nemes izléssel rendezett falusi lak.

Téres udvaron halvány-rózsaszínű kastély látható, Márványzott oszlopzat, és világos-zöld redőnyök, öblös metszetű ablakok s ajtószárnyak emelik a kényelmes lak külbecsét.

Kocsijáratul is alkalmas domboru oszlopzat fölött kettős családi czimer ölelkezik.

Az ó századok ezen aranyfüstös mumiája büszkén tekinget a fénytelen nemzedék egyszerű műveire.

Jobb és balfelől gazdasági épületek illetékes csinnel és arányban.

Udvar közepén somvessző kerítvényes rotonda körjüng zömög akácok domboru lombozata alatt, itt ott sárga és vörös virágu tulipánfa bólingatja illatos fejecskéjét.

Vérpiros tölcserű seciósák ölelgetik a félkörre fonott rácozotot.

Gyöngybogláros jazminbokrok közül szendén kacsingat a hervadozó fukszia; az elvirágzott alátus arany zománczos pukkantói tikkadva hajlonganuk nyiltkeblű hortensiák harmatos fürteihez.

Az izletes rotonda körül nyirett serényü park szigetkék zöldellenek, . . . közöttük szakállas csillagszegfűk, nyakas campanulák, sötétbarna vasvirágok, és törp balzaminák diszlenek.

A virágos parkszigetkék között kavicsosul hintett
úttekervény kigyószik.

Őszelői lágyhives délest.

A természet szerény játékainak egyik legkedves-
bike.

Test, lélek és kedély közös, önzetlen barátsága ily
alkalommal köttetik.

Csendei alispán vendégeivel jelenleg a rotundában
időzget.

Ép jellemű igénytelen magyar ember.

Természet és alkotmány hő barátja.

Gazdag tárgy és világismerettel csillagokat ugyan
nem hasgat, hanem a becsület és tiszta értelem szavát
érti, tiszteli és foganasítja.

Család és kedélyzeti nyugalmas szerkezete, az örök
kegyeletnek miatta, nehogy tartós házi boldogsággá pe-
nészedjék: részére is utalványozott a sors ugyanazon
egy személyben pontot és felkiáltójelt. A pontot má-
sodik neje, Lármai Dudunkának földi természetében örök-
lé, . . . a felkiáltójel? ! szinte ő nagysága határtalan to-
rok birodalmában kerepli a gazdagon jövedelmező szél-
malmot.

A házassági bimbóláncolat, ily pattanós házi vi-
szony mellett, hogy nem ritkán bazsarózsai bilincés is
átzörgölődik: ha nem irnám is, természetes.

Az alispán kétféjű nászi törzskéből egy pár csa-
ládsemetécske indul sarjadzásnak.

Első nejétől: Ilonka, egy szerény virágszál. Szép
mint a tavaszi hajnal első ébredése. Lelkének gyöngyei:
hölgyiesség és nemzeti érzelem.

Dudunka ő nagysága pedig fimagzatokáival ajándé-

dékozá meg a hímütöd sovár alispánt, : : , mely prezen-
tet a kis Jázon képviseli, édes tátija nászörömeinek
nem csekély rovására.

A kis Jázon, mama ő nagyságának figyelmet nem
ismerő kedvencz babuskája.

Tökéletes udvari despotácska.

A tátira nem halgat, . . . nővérét csipkedi, . . . macs-
káját diplomatikai ebédeken is nyivákoltatja, . . . cse-
lédséggel szembe áll, instructorára nyelvet nyujtogat . .
rizskásával traktálja a süldőt, . . . mamája strucztollas
kalapjából a pórfiukkal zsendiczét papál; — és tátija
hivatalos actáira tintás ujjal szörnyü mammutokat pin-
gálgat.

Bántalmitól a szegény Ilona gyakran könyekre fa-
kad, . . . az instruktor mama ő nagyságának többször
bebepanaszolgat; . . . a cselédek felmőndogatnak; . . .
s a jobbágység egyre zugolódik a Jázon urfi rovatba
eső játszógyermek adózat miatt.

A panaszok elhangzanak. Jázonka elleni legkisebb
sérelem is példásan büntettetik. A sértett folyamodók
mindig hazudnak. Jázon urfinak mindig igaza van.

A rotondai társaságot néhány hivatalos és divat-
consumens egyéniség többesíti.

Elénk, beszédes faj.

A hivatali osztály, rőfös deferenciából a kultürelmes
alispán józan hallását politikai kaesaczembokkal garni-
rozza. Az alispány — mint lovagias gazda és optimis-
tai tanszék, igenlő publicumot képez, . . . hanem az
egy fej körül örködő két fül alkatásáért titkon imadja
az eszélyes természetet.

A magyar vendégszeretotnek diletáns exequensöi

pedig házi asszony ő nagyságának büszke praesidiumát árnyékolják a vidéki világhírek forró sugarai ellen; ezimezven utó és elő hálaadóul ő nagysága mézszavait oly izletes szellemi confectnek, minőt a bájós nőszőnök-lat csak magasztaltsága kéjmámorában teremthet.

A szép Ilon, kerevet-párna himzeten működik és andalog. Hosszu selyempilláin át ibolya szemeinek fényharmata ragyog. Csiga ajkain epedő mosoly alakban vándor gracia szendergi szerelmi útja fáradalmaival.

A szive felől eső park szélén árvácska és bársonyvirág illatoz.

Előtte csinos barna ifju rendezi a bomlatag haraszt szálakat.

A pár szerelmes hallgat, . . . csak lelkeik beszélnek.

Mily kedves, mily elragadó a rokonszelleme néma csevegése.

Hisz a rózsabimbó se szól, midőn benső szerelme viszonyzatánál kelyhet nyit, érte égő napja sugárcsók-jainak.

Kerek fenyü-asztalkákon legközelebb átszenderült ozsonnából halvány csemegehullák hevergetnek, ingerlő rendetlenségben figyeltetve az evő ivó halandót a természet azon öreg mondatára: „memento mori.“

Esteledik, . . . s a szaggatott föllegpalástban áldozó őszi nap bibor ragyogvánnyal mind megannyi mozgó hajnalokká szinezi a rotundai társaság tagjait.

„Mama, nézd csak, onnan a hegyek felől bucsusok közelgenek,“ sipita a szemfüles Jazonka mama ő nagyságának, . . . ovál feje tátott almáriumába (látjutalmul) egy darab ozsonnai kappan reminiscentiát tömögétvén.

Ő nagysága a körötto kereplő discoursalomnak

gyöngéd keszegoldalt fordít, . . . kagylónyelű stecher-jét båtormetszetű szemeihez biggyeszti, és a piros téglakeresztes udvarkerítvény felé pillog, melyen át a külszemények azonnal beláthatók.

„Tán lakadalmas nép,“ akará sejdíteni Emlényi Gyula, szerény mosolyt intézve Ilonjához.

„Nem gondolnám, hogy nászünnepély volna, mert se zenét se robajt nem hallók,“ mond egy pörge batuszu patvarista, töltött tajtpipát illesztvén principálja kezébe.

„Aligha ujonczok nem utaznak keresztül,“ szól a járásbeli szolgabíró, negyedrészt nyakat alkalmazva a kérdéses jelenethez.

„Méltóztassék megengedni, hogy ne a legyen, mert tudtom nélkül egy árva légy sem mozoghat a járásban,“ felel Ponyvai esküdt, nyakra főre hajtogatván magát, mint valami gulyakutgém.

Míg egyik vendég egy, másik más járatokat ötletezne, a rabvezető népség beömlik az udvarra, szem előtt tartva mindazáltal a főhivatal iránti félelmes illedéket.

A vasvillás sereg csatárlánczot képez, . . . a középrend felbomlik, . . . és a rabhoz kötelezett négyszög előáll.

Sajátságos látvány.

Szelid arczkifejezésű sugár ifju csörgeti lánczaik.

Derekára csatolt szíjjazatból mindenik örvezetőjéhez egy egy ál kötélfonadék nyulik.

Az előőrök és utócsapat háttérbe állnak.

A fő bizotmány (khern troupe) az udvari rotundához közelget, melyből a hölgyek és Jázonka szétfutot-

tek, odadobbanván meg remegő szivecskéjük, hogy hátha valami rögtönzött népribillio?

A rabláncz rémesen csörög.

Idegbántólag nyikorg a kötélfonadék.

Villogó vasvillafény ütközik a leáldozó napsugarakba.

A rabláncz megszokott zenéje hatás nélkül marad.

A népfegyverzet is csak Ponyvai esküdtet confundálta, ki a mogyoró-gyümölcsöt ugyan édes magán, . . . hanem csemetéjét másokon szerette gyakorlatba kapkodni.

„Mi baj, édes fiam? hogy ily szám és fegyverrel látogattok,“ szól az alispán gyöngéden, előzni akarván a már dictióhoz tollaszkodó népszónokot.

„Már ismét valami bolondot tettek keetek mint mi- nap, midőn a veres posáju hold ellen félreverék a harangot, azt gondolván, hogy falujok végén az uradalmi magtár lángol,“ rivall nyersen Ponyvai esküdt, veséig ismerve a Boczi falusiak mulatságos előitéleteit.

„Takarodjanak haza keetek.“

„Mintha bizony nem volna otthon is elég dolgoznivalójok,“ szól amolyan markos tónusból egy két megyei hivatalnok, a rotonda párkányról közéjük könyökölve.

„Csendesesen urak! . . . ne hirtelenkedjünk,“ sugá vendégihez az alispán, ki magány és idegen tapasztalmány után azt tartá, hogy egy csepp mézzel több legyet foghatni, mint két akó eczettel.

„Na hát kivele, . . . elő vele, mi az?“ dörmögé a népséghez Fikarcezi főiskus, ki nem feledheté, hogy

a-boczi birákkal több gratis-baja szok lenni, mint egy egész járás panaszával.

— Tekéntetes vicespán ur! (szól egy görbe fésűs vén vasvillás, földre szegzett fegyverére támaszkodva) megkövetem alásan, vöm a mult éjjel a fonókában egy kan boszorkányt fogott, ki az ördögök nagy apjától hozzánk van deputába küldve, hogy bennünket mind egy szálíg lábíg megroncsos.

— Az én számát a fülemig huzta; . . . a fiam te-
renyén pedig kucsmagombát növesztett; . . . megmond-
hatja Borka néniem asszony, (jöjjön ide csak keed) az ő
keme kakasára olyan hétágu szarvat bűvölt, hogy akár-
melyik kecskebaknak sincs külömb.

— A népség vérszemet kap, . . . többen előállnak.

— Orsómon a fonalat gyikká változtatta.

— Tiszteletes uramon, ha a bibliából rá nem olvas,
elrepül az óperenciákra; . . . már ki is nőtt a balszárnya
ő kemének.

— Rökkámról a szöszt mind egyszálíg megevé, ké-
sőbb pedig ugyanabból kis lányomra egy kártonroko-
lyát lehelt.

— Én vagy tiz garast nagynehezen összeszerzek.
Alászántok. Elvetem, hogy majd reggelre egy köből
rézpénzt aratok belőle. Várom a garaskalászt hajnal-
kor mitsem látok, — pitymallik: semmi sincs. — már
a nap is felragyogott: még sem buvik a rézvetés. Meg-
untam a sok ácsorgást. Turkálom a földet, . . . hát a
tiz garasnak hire hamva sincs; . . . hanem helyébe ne-
hány bibircsós csicsóka termett.

— Itt a jómadár tens vármegye! — mond egy sep-
rőfegyveres vitéz, előre lökvén a vádlottat.

— Né, hogy forog a szeme; vigyázzon esküdt uram, mert úgy elveri a szemével mint a kétfenekű dobót — figyelmezteté egy horgas contribuens Ponyvait.

— Megbocsátanék neki, ha gugamba nádiverebet nem köttetett volna — panaszolja a törvénybíró, vállára vetvén óriás tokáját, melyben egy üldözött bandita fegyverestől megfért volna.

— Nem megmondtam domine spectabilis, hogy a bocziak ismét marhajárón sántikálnak, . . . itt van a fegyveres panasz la! . . . egy tehetetlen szegény gyerkőczére háromszázan rohannak — mond Fikarcezi főfiskus az alispánnak.

— Szégyenljék meg keetek magukat, kérjenek bocsánatot a tens alispán urtól, és takarodjanak haza, hisz üresen hagyák a falut. . . Ha összevissza lopják rabolják ezen ostoba expeditio alatt keeteket, . . . ismét nyakunkon fognak alkalmatlankok — parancsol rájuk a szolgabíró, kiszabadítva kezökből a rablánczos varázslót.

A ti meg összenéz. Az előjáróság iránti hódolat itt hosszú képekké nyulik; amott dacz és ellenszegülési arckifejezések nyilatkoznak. A kitörni vágyók szenvedélyeit némi tisztelettel vegyes félelem takarja, mint könnyed felhőzet a mérges villámokat.

A tömeg közt tompa és szakadozott moraj kél, hasonló a földrengés előzugaéhoz. A csak alig született moraj, pár pillanat alatt zúgó hangrohammá árad, mint gátot szakasztott bős hullámok.

— Nekünk igazság kell, nem csak mindig parancsszó! —

Törvényt akarunk, . . . nem huzavonát.

— Itéletet, . . . vagy az ördögös rabot vissza.

— Igen igen vissza a rabot — kiálták háttérből az asszonyok, magasban hadarászván konyhai fegyverekkel.

— Vissza, vissza — sipitá legvégről a gyermekcsoport.

— Mily vakmerő szemtelenség ez: — hozza ki csak a duplát Ponyvai, — majd megmutatom én nektek gaz csorda, szól indulatos hévvel Rümpöly szolgabíró.

A nép mindinkább közeledik. Zugalma fokoskint hangosbúl. Fűtykösök vasvillák próba-tánczot lejtének a nemesi udvarlégben.

— Maradjon — egy lépést se — mond az alispán parancs hangon Ponyvaihoz.

— Fiaim, édes fiaim! — folytatá ugyanaz — hát így tartátok a minap nekem adott szavakat, midőn valami kóbor féltudós ingerletére birtokjogot keresvén, temérdek pénz és időpazarlással a legfelső helyeket összevissza barangolátok: később hibáitokat megbánva, — szent szavakat adtátok a csendes és munkás élethez, mely ígéretre én óvtalak meg a megye törvényes büntetésétől.

— Vieszpán uramat tiszteljük, szeretjük, de a rabot amugy könnyedén nem engedjük ám, mint a szolgabíró akarná — szól egy nyershang a tömegeből, visszhang idézetül körülsétáltatva a vakcsoporton szemeit.

— Nem bolmi gyerekjáték, boszorkányt fogni.

— Nem bizony, főkép úgy, hogy el ne repüljön.

— Borjum hangját vissza kívánom, . . . kutyám van elég.

— Rézpénzemet fizesse meg.

Férjemen többé ne nyargalásson — zajongá a babonakóros népség.

— Igen ám, a Jutka néni keselyborját.

— Vicsori sógor rézpénzét! — morgák, zsbajlák a nő és gyermek viszhangok.

— Csodálom, hogy keeteket atyámfiái oly okos embereknek tartja a vidék, s még is ennyire képesek elvakulni! — s minn — egy haszontalan gyermek tréfán — szónokol közibök Fikarcsi fiskus, elsurrintván hátmögül a népdühétől remegő fiatal foglyot.

— Hát ez a magyar szótartás? — ilyen a józan ész ítélete? ismétlé mérsékeltén a szelidlelkü alispán, előítéletes népét szép móddal akarván az okosság és becsület terére visszatéríteni.

— Kár nekiek ily gyengéd tonusból imádkozni domine spectabilis, majd megkapják a drága madarak a mit kerestek — mond az alispánhoz Ponyvai kinek hivatalos jellemévé csontult: hajánál fogva rángatni a létező és létezhető corpus jurist.

— Szolgabíró ur, menjen be kérem a nőmhez, . . . ön pedig Ponyvai a leányokat bátorítsa, mert ily eseteknél a hölgyek könnyen zavarba jöhetnek — figyelteti Csendei a kettős judriumot, lovagias hüvelyt szabva távolítási szándokának.

— Na édes fiaim, ha még mindég a boszorkány fogás mellett maradtok, a törvényes vizsgálat nyomán majd elégtételt fogtok kapni. — A fogoly nálam leendő szoros őrizet alatt. — Jó éjszakát! —

— Nekünk most kell az ítélet.

— Hallani akarjuk a vallatást.

— Tapodtat se mozdulunk, míg törvényt nem lá-

tunk ordítózá a felbőszült tömeg, egymást ingerelve, s a népbabona firól fira szálló mételyétől vérbehatólag mérgesítve.

A derék alispán lelke előtt két érdek szentsége lebegvén: az előítéletes, túlizgatott nép vak hevének rögtöni mérséklete, a lehetendő kitörés, s inneni veszélyes következmények gátlása, és tulajdon háznépének nyugalma; hivatalnoki állását alárendelé emberi kötelességinek, s a foglyot maga elé hozatá.

A tömeg lecsendesül.

Háttérből nők, gyermekek rakásra tolakodnak.

— Mi a neved, hány éves vagy, voltál-e fogva, ha igen hol és mikor? — kérdezé Ponyvai a tört arcvo-nalmu beteges ifjat, az est közelgte, s a néptávolitan-dás miatt mellözve a szokásos benevolumi formalitá-sokat.

A vallatott ifju szemein reszkető könyfátyol felhődzik, rejtettfájdalmának elnyomhatlan emlékjeleivel.

Nem felel.

Az esküdt ujlag, s hangosabban kérdezi.

A vádlott egekhez tekint, . . buskomolyan sohajt, . . . végre szemeit földre szegzi, . . . egy szót sem felel.

— Nem meg mondtam, hogy három próbás boszor-kány, — lássa keetek a szava is akkor áll el, mikor akarja.

— Aligha az unokámba nem bujtatta hangját, mert sohasem ordított a kis hunczfut oly nyakra före, mint az éjjel.

— Fogadni mernék, hogy nem is fiatal, csak megvedlett, mint a kigyó tavaszkor.

— Pénég tán Nyesi tilógus kezes varjánál is vénebb.

— A melyik még a régi burkus háboru alatt pap nélkül catholizált — fejezé bé a pórság élceit egy bukkott iparlovagból kupak consiliáriussá korhelyített be-tüfaló.

— Ha vallani nem akar, majd a füle közé állok én!

Azt tán csak maga esküdt uram sem hiszi, hogy ily átalkodott gonosztevő szóra mire hajtson.

— Husáng kell ő kemének nyelvkulcsul — proponálja egy kacskaringós bajuszu fecsegő, kinek ferde pófáján korbácsszerelmi vadvonalmak lelkesedtek.

— Felelj a hozzád intézett kérdő pontokra macskacs gyermek, láthatod, hogy jelenleg mily veszélynek vagy, és lehetünk mindnyájan kitéve — szólt az alispán az alélt ifjuhoz.

— A roskadozó halvány ifju, könyezve gyöngéd kérdője felé hajlik, jelekkel mutatja, hogy szólni nem képes, — semmit sem hall; — hanem irni tud és akar.

— Lássátok kiméletlen emberek: ez a szegény gyermek siketnéma — mond az alispán szemrehányólag a kandi tömeghez.

— Igaz, hogy én egy szavát sem hallám; hát kel-med Borka néném? . . Süli koma? —

— Én sem, mi sem! — de azért hogy néma, egy oldalszalonnámat kihuzott a kilincslýukon.

— Persely Kató ángyom fris báránytokányra envetál, falatozni akarunk, . . hát a bogrács teliseded teli van kökemény aprósággal. Beleharapok, s két fogam benne marad. Ez a sátán kölyök láthatlanul kiböngéazte a jö-

féle tokánt, . . és helyébe tekét, sapigét és dugócsigákat rakott.

„Ha beszélni nem tud, hát írja meg, hogy melyik országból való ördög?”

„Honnan jön, mit akar, hova megy?” kiáltá a garázda népség.

Az esküdt néhány kérdpontot előír, melyre az ifju így válaszol.

„Nevem nincs, árva vagyok, szülőföldemet nem ismerem.”

„A boczi népség vádjára mit felelsz? miért fogtak el?”

A fáradt, beteges ifju fájdalmas aléltsága mellett is jóízűn mosolyg a bócziak mulatságos vádjaira, — a nemes inquisitio termetén végig pillant, majd a népség szemébe hunyorit, s betütánczos ujjain igazolja magát és jelvédelmezi: hogy mikép lehet illy vádakak hinni s vizsgáltatni?

„Nézze keetek, még kigunyol bennünket.”

„És a tekintetes biróságot.”

„Jertek komék a tövére, — majd megtanítlak én emberségre; — s még tán szólni is,” rivalg böszülten egy babonarészeg tömegvezér, s felhág a rotonda lépcsőjére.

„Utánunk atyafiak!” kiált a második rangu pór-főnök egy óriás átmérőjü guga-compossessor.

Már a csinos mulató köröcskét előzőnlé a szellemvak és sánta boczi népség. Az illatos jázmin-bokrok; pukkantós alátok és nyakas campanulák gyöngéd szöngvözgetén csámpás népvihar gázol, pázsitgyilkos boc-

korok alá temetve a rotonda, izletes mű- és virányszép-
ségeit.

A bíróság a kastély védszárnyai alá vonul.

„Ki kell adni a rabot, — elő a kísérettel!”

„Ki kell adni — jerünk, vegyük ki magunk!” ri-
kolt, sivit az egymás által rohammá ingerelt népár s tö-
megben csődül a kastély alá.

A szerük, marhapaloták, és női ötletek fegyverei
már a hirtelen berángatott ablakredőnyökön csattog-
nak, midőn robajos kocsiszörgés, mérges ostorpattogás
viszhangoz az alispányi udvarlevegőben, s Marfal Ta-
más statarialis elnök hintó praesidiuma alatt bevágtat
vagy négy szekerezet, az ugynevezett ekhós alkalmatos-
ságok vastag portiójából.

„Mi ez? — miféle csattanós népparádé ez?” tu-
daklá Marfal elnök a félrevonult populét, meglepetve a
távolba már elszáryalt rémes zsibaj által.

„Hozott isten, pajtás, épen à propos jössz, — halld
és nézd mi volt a házamnál történendő;” szól az alis-
pán, s ekkor elbeszéli az esti esemény tárgyát s rész-
leteit.

„Hát ez a süketnéma kísértet?” mond Marfal el-
nök hahotázva, „hiszen e Kökény Miska nemzetörtár-
sam a schwehádi expeditióból!”

„Igen is, kapitány uram, nemzetőr, később honvéd,
most pedig csak Kökény Miska vagyok,” felel a süket-
néma az illető környezet nem csekély bámulatára,

„Ugyan mivel ingerléd ennyire magadra ezen két-
lábú állatokat?” kérdi a bátorodó exnemát Marfal, rá-
mutatván a rákszerűn hátrafelé szégyenkedő bocziakra.

„Mint honvéd félvén a besoroztatástól bujdoskol-

tam. Elbetegülvén, nem dolgozhatám. Koldulni szégyenlettem. Hálni inkább, mint ingyenélővé aljasodni. Sorra jártam mint jós és ártatlan büvölő a falukat. Hogy próbatétem hatásteljesb lehessen: süketnéma lettem. Táborig életben Zsebelkó olasz pajtásomtól egy pár komediási teketóriát betanultam, s ez által élőködém.“

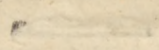
„Na bocziak ugyan gyáván felültetek. Takarodjatok haza. Holnap majd más hangból beszélgetünk.“

„Bocsáss meg nekik. Tami pajtás — de csak azon feltét alatt, ha ezután nem a boszorkányokat, hanem a dolog végét fogdosgatják.“

„Igérjük, . . . igérjük, . . . s szavunkat böcsülettel meg is tartjuk,

tam Elbetsgylven, nær dolmashatn. Hóldni sé
 gyltettam. Hlér náðb. nóm ingvord. & stjórnun.
 Són jartan mnt þó þá áttalinn hún þá áttal.
 Hög gyltettam þáttalinn jartan; áttalinn jartan
 vlt. Tórt. áttalinn jartan; áttalinn jartan
 komdinn áttalinn jartan; áttalinn jartan
 „Na þóttik úgvan gyltettam. Tórtalinn
 tak hátt. Hóttalinn jartan þáttalinn
 „Þóttik meg nekik. Tóttalinn jartan — þóttalinn
 fíttalinn jartan; þáttalinn jartan; þáttalinn jartan
 þóttalinn jartan; þáttalinn jartan; þáttalinn jartan
 „Tóttalinn jartan; þáttalinn jartan; þáttalinn jartan
 „Tóttalinn jartan; þáttalinn jartan; þáttalinn jartan

ALVARO

ALVAJARO.

Fővárosban vagyok azaz hogy voltam, sőt némely furfangos messzalátó szerint: leendek. Azon futó csillagárnyban sötétlő valami, melynek én is egyik mozgó eszköze vagyok, hogy kinek és minék fővárosa? nem értem, miután mind valódilag, mind térképileg naponkint ismerhetlenebbé czibálja egyik világrész a másikat.

Például Kalforniában még tavaly csak orkántermő sivatagok léteztek, . . . s jelenleg olly nyakrafőre szegődik arannyá a homok, miként, ha sokáig ily eszeveszetten affectálja az ércziességet, megérjük, hogy az alföldi nyirségen siligó vetésből réz tányért arathatni, . . . búczka porzó helyett toll alá gyémántot kell töretnünk; . . . a kiskunsági homoktengernek pedig mahónap plane hirmondója se marad.

Kaliforniában tehát (mint hiteles iratok és utazók említik) ékszeri dolgozmányoknakhire hamva sincs, mert a takarékos természet magához csalogatá vissza a műremeklés hatalmát.

A nevezett ércztartományban ugyan is kézfogó alkalmával gyepre sétál az illető násznép, . . . tudniillik olyan gyepre, melyen futó homok alatt virul a legillatosabb kaszálló.

A völegény esküképen ujját homok közé mártja, . . .
 3 két percz alatt reája pattan a tizenhárompróbás jegy-
 gyűrű. Ekkor ajkait két felé ásítja; . . . fris légből egy
 jó portiót bekortyant, . . . mátkája keble felé fuvall, . .
 kinek tavasz hajnalszin nyakára azonnal gyönyörű arany
 nyaklánc ugrik.

Végre az örömapa forró fővénybe nehányszor meg-
 hengergődzik, . . . fél mameluk imát elmorog, . . . s egy
 részeg hangya pillantani se tudna oly kevés időre, mely
 alatt a nevezett kéjtáti ruházatán csillog a vert arany-
 ból álló menyasszonyi hozomány.

Hát ezen olesó stafirung mindenütt így van?

Nincs.

Annaira nincs, hogy ugyanazon hold alatt, néme-
 lyik tartomány féleiben, még a szinarany is hitvány gö-
 röngyé sárosittatik.

Hol is maradtam el?

A fővárosban.

Nagy ugrás, . . . főleg ha Kaliforniából szárnyal az
 ember, hol egy idő óta a czinkanalat sóhajtó vasorru
 bábákat is arany angyalokká sáppasztja a fővénytenge-
 rek legujabb forradalma.

Ott, . . . és itt, . . . és onnan ide, . . . nagy ugrás; ha-
 sonló azon torztánczolathoz, midőn egy némely Ádám-
 unoka jó czipőt varhatna, . . . és rossz verset ír.

Tehát magyar fővárosban vagyok, . . . s mi több
 ugyan csak kaliforniátlan erszényállapotban, . . . s mi
 legtöbb oly nedves szálláson, hol a legkönnyebb politi-
 kai combinatio is hullámokba fül, . . . ha az ember csó-
 natot nem tart alá.

En a nedveknék evés, ivás, hajózat, . . . fürdés . . .

s más effélék alkalmával benső barátja vagyok; . . . sőt a tokaji délormok tűz és méz nedűjét — a szeszvilág ezen legbájosb kedélytelepítőjét — imádom is, hanem irodalmi téren és szállások falain a vizfajta butorzatnak halálos ellenéül szegődtem.

(Lásd a himlő - utca szegletépületét, melyben a szobák nem tudom kit s mit? hanem keservesen siratnak: . . . földszintjének egyik harmatországában lásd továbbá csekélységem legujabb drámáját is, melynek földjén felséges vizidínya terem.)

A forrás félével (főleg ha árad) nem igen üdvös ugyan tréfálni; . . . hanem korunkban legmérgeesebb e félével is farkasszemczünk kell.

A spartai apa kedvelt fia elé bünovszerül ittas rab-szolgát állított.

Az ó görög anyák kéjmámoros földi sylphidek körében aczélíták leányaik erényét.

Részemre a sors — tám és védfeigyverül — szállási fenytéket rendelt.

Nedves öblében nap és éjente szorgalmasan uszákalgatok, . . . vitorlázni tanulandó mintegy a szellemvilág zajgó oceanján.

Különbén is a nagy emberiség két kis fajból áll.

Egyik uszik, . . . másik usztat.

Ez egy kis folyón elmerül, . . . amaz büszkén parancsol a kevély tengernek.

En ez utolsó osztályhoz iratám magam.

Parancsolok a tengereknek.

Es ezt férfias öntudattal mondhatom, mert félemtől ota kormányzok oly szállást, melyben egy heringfejű száraz házmesteren kívül, több continens nem létezik; . . .

öt is elsodorta volna már a földnek árja, ha csak magát vízhatlan jószágáá ki nem praeparálja.

E mütételt pedig udvarom olesó zsarnoka ugy esz- közli, hogy vízmentes seperhetés végett lábaira egypár mosóteknőt aplikál; . . . éjjel pedig felfujt dohányzacskón evezve nyitogatja a duhogó ajtózatot.

A főváros közéleti és időállapota jelenleg éjjél. A kérdéses lakház (hol e kalandot eseményitni akarom) oly esendes, mint a fősvény erszénye, midőn kiadást érez.

Házi uram (Wasserdikt Abrók) családostól mély- ségesen alszik.

Álmai elannyira szusztalanok: hogy nem ritkán még a leghegyezetteb fülkarakterü müértök által is halottnak kandidáltak.

Hú cselédsége ilyenkor hagymát szagol, . . . és keservesen könnyez; ugy hogy a jámbor Wasserdikt majd minden holdujságon kiterítve ébred fel.

A mely halandó Wasserdikt Abrókot közelebb- ről sondirozza: álmainak keskeny voltán éppen nem csodálkozhatik, miután a vékony álmok gazdája ter- metileg is oly filigrán birtok, hogy Laczi pecsenyéül még a futó csillagokat őriző csőszszellemek se-használhatnák.

Nagy nénje ellenben (Horkenplatt Andivia kisasz- szony) valóságos házi kereszt, és pedál orgona.

Öröklön kereplő orchestrumnak tökéletes mintája.

Ha éhes, lármázik; . . . mikör jóllakott, rágalmaz.

Utczai sétájakor, — mint valami földrengés miatt — szállásokból a lakosok kiköltözködnek.

Ha egy helyen sokáig ácsorg, természulyától meg- jajdulnak a tölgyek gyökerei.

Török őszintesége ellen napközben se lehet panasr, mert többegyes hangja után, furgép nélkül is átrepednek a kandi fülek szárnyai; . . . álmában pedig azonnal ékesszólóvá horkolja a született süketnémát!

A világ eleinte azt hívé felöle, hogy kávéhoz klaplis trombitát mártogat; hanem késöbben meggyözöött, miként a tisztelt hajadon ki szokott gyalog szekerezni a csaták viharai közé; hol szenvedélyes étvágygyal falatozza befelé a nyolczvan fontos ágyuk dörögését, . . . és szomjoltásul orkán rablásért üldözött jégfelhöt iszik.

Eféle confect soupétól dudolhat is az ember akár éjjel, akár nappal.

Dudol is maiglan, csak az a kár, hogy à la camera (az az nyersen) különben kiénekelné sarkáhol déli Afrikát, mely műtéttel részemre óriás barátságot eszközne; ingyen juttatván azon élvezethez, hogy rubinpiros magnolika-növény árnyában kéjittasan gyomrozhatnám az ámbrakeblü bananász és mangó gyümölcsöket.

Öseim édesbus ó hazája, . . . ifju álmaim hajnaléneke, . . . vágyaim mosolygó tündér Ilonája: minden keletek keletje oh napkelet! . . . imádhatóm-e valaha ébredésed szent földéről arany sugáridat? . . . vagy csak ábrándim sirhalmán reszketteted tünékeny élveid délibábjait.

A szinmézet elvadalmásító nemzeti pezsgötöl se józanul ki az ember oly gorombán, mint midőn keleti való helyett nyugoti ábrándot kéntelen ölelni.

Egykor én is keletre és keletről ábrándozám, hanem tündéri völgyeimből kiugratva a rideg nyugot lomha éléré visszahanyatlottam.

Nyögszom pedig Wasserdikt uram öztűvizet kérdőző lakházának egyik kancsal szemű zugában.

Fantaziámat a sirámsnyelű háziur nyögellő hullája, .. és Andivia klsasszony horkoló szelleme övedzi.

Szobám oly sötét, hogy az egymással verekedő homálylatban egy szál gyertya meg nem gyulad, . . . ketőt pedig nem égethetek, mert a magyar költői oeconomia fényt nem ismer; az alkalmazandott aczél-koppantó pedig gyakran a világot is eloltja, a helyett, hogy csak hamvát venné.

Íróasztalomnál ülök, . . . nem azért, hogy grifftollamat frescó alá hegyezzem, hanem kedvelt és boldogító ábrándim közé merülendő.

Az idő éjfélét ásit.

Szivem és emlékimen hajnallik. Fátyolozott kedélyemre rózsaszín ábrándföllegcse repül.

Öntudatom fölé tündér szivárvány borul, szöve tulvilági képek csillagsugáriból, hasonló a mennyből röpkedő delejes álomkór előmámorához.

Lakszobámban a nyirkos lég halvány fényre pitymallik.

Némelly tárgyak már sejtethők.

Például: a tamariska pipaszár mint zöldell a szobai nedves lég meleg ágyában.

A vas kilincsről fényfehéren mikép ezüstlik a dérharmat havas játéka.

Szögletben villog a bádog sajka, mellyen vízmeretes toilettezés elé evezgeték.

Ősz hajzatomat pedig a fokonkint élénkebb fényre ébredező sugártükörben meg is pillanthatám.

Itt né zavarba jövök. . . Ily kedély és logica mellett.

mint enyémt . . . egyetlen estén meghajdérésedni! . . .
 furcsa tünemény," gondolám.

„No de majd visszabarnulok a reggeli kályha me-
 legén . . .“

Szellemem körül angyal sóhajokból lehelt felhők
 bolyganak.

Erzékimen gyöngéd aléltság röpkedez.

Ablakomon át tengerhab színben ragyog a teli
 hold.

Gyémánt sugárai tölcser alakú vonalban reszket-
 nek a fényfogó tárgyakon.

Az ándalgó holdragyogvány tört sugári közt nyug-
 talan fényporzikák szökellenek.

Test és lélekszerkezetem szárnycsattogását vélem
 hallani. Mindenik külön utra készül.

Hevült érzékim elé csábos földi ősvények nyilon-
 ganak.

Szellemem tulvilági képletek közé repül.

Itt földi növények közé ülteti a hervadatlan erény-
 virágot.

Amott hecsület sugárt himez a szerelem szőnye-
 gébe.

E büntelen szenvedőnél szent fájdalommal öntöz-
 geti a szeretet töviskoronáját.

Ama számüzött keblében öröközölddel ápolja a ba-
 rátság esküjét.

E nemes vándorlat után szellemem ábrándja ismét
 visszaszárnyal földi rejtekébe, mint hű szerelmes em-
 lékgondolatja távol kedveséhez.

Azon nem földi kéjrégiókból — hova néhány pil-
 lanat alatt szárnyaltatám — kiábrándolva; felél redék.

A hold már akkor oly tündéresen ragyogott, hogy némelyik jó szemü gyalog csillagász tán még rajta is kaphatta volna ö halványságát azon toiletti csinen, midőn színtelen arcját (zárt ajtóknál) lopott napfényvel cziezomázza.

E vakmerő látványt udvariságból mellőzve, nem figyeltem a festészet rejtelmire, . . . csak szobámba tekinték szét.

Sokáig kelle küzdenem ámultomban, míg meggyőződém: hogy én . . . valóban én . . . és nem más vagyok.

„Hátha nem is honn . . . hanem venus csillag es-télyén időzöm, hol álmomban annyiszor jóllaktam töltött napsugárral . . .“ gondolám, . . . s marokra csipém füleimet, megtudandó: ha vajjon nem valami kóbor szellem gloria ülnököl-e közöttük?

A fájdalom azt kiáltá, hogy én vagyok . . . ugyan az az én, ki a halandó emberiségnek még idáig egyik rendes tagja lenni meg nem szüntem.

Ha tehát valóban én vagyok, . . . tulajdon szállá-somon szét is nézhetek.

Szét is néztem.

Nem hívék eleinte szemeimnek, . . . s azt gondolám, hogy nem ma, és szobámban, hanem tegnap és ná-sutt látok.

Agyam előtt sötét alak térdepel.

Merev tekintetét reám függeszti.

Széles vállaira hajerdő borul, melynek ágaskodó szálain reszketve futkosnak a félénk holdsugárok.

Terépeyes alkatát egy pár szem nem bírja végig nézni.

Ritkán mozog. Gyakran sóhajt. Többször mosolyg,
hanem mosolya azonnal bus arczvonallá savanyodik.

Több forradalmat átesztáztam.

Kreditorokkal bátran farkasszemezek.

Korunkban politikai vitákat hallgatok.

Socialis téren száj- és fülkosár nélkül működöm.

Jelenleg ércz evőszert használok.

Kedvesemet ritkán láthatom;

S a félelmet még sem ismerem; . . . hanem e vas-
kos kisértettől megborzadtam.

„Ki vagy!“ szólék nekibátorodva. A térdepelő
statua nem felel, csak szemet mereszt, és ajkait egy-
máshoz csapkodja, mintha azokkal akarna tapsolni.

„Ki vagy . . . mi vagy!“ kérdém ujólag a tátogó
szörnyet, fokonkint közelgve ébredő lélekjelenlétemhez.

Az ismételve kérdezett hivatlan vendég szót sem
válaszol, . . . ujját ajkaihoz illeszti, . . . egyet sóhajt,
mely két tengeri szélvészül is beillett volna, . . . s he-
lyéről felemelkedik.

Mintha Fiumének gályateljes arzenálja kerekedett
volna tánczra, . . . oly iszonyu csörgést, csattogást okozó
ismeretlen vendégem legszerényebb mozdulata is.

„Na hál' istennek, sikerült valahára még is mithő-
ezi hitem . . . miért társaim annyiszor kinevettek, . . .
miért iskolai üldöztetés tárgya voltam. Itt van az ele-
ven példa . . . a lélekvándorlat kézzelfogható jelképe:
egy szerelmes vándor - poeta lelke, mammoth bőrben.
Lám, lám, mily szerencsés vagyok, hogy a bölcsészkedő
műveltség kételyeinek nálam történik tagadhatlan czá-
folata.

A terjedékeny alak megindul, . . . oldalzsebéből

kiránt egy ivóeszközt (mely átalagnak látszók ugyan; hanem ötven csebres edényül is megjárta volna) fené-
kig meríti a hullámzó holdfénybe, . . . és belőle nagyot
iszik.

Azon sokféle házi és nádi quintessentia közt, me-
lyeket mint alkotmányos kalandor felhörpenti sze-
rencésleheték: nem emlékszem, hogy valaha és vala-
hol hodsugárt ettem, ittam volna; . . . pedig kedély-
lobbantó nektár lehet, mert vendégem tőle oly lelke-
sen átbodorozott, hogy felpattanván egy szál gyertya
hegyére, azon a tündérnök villitánczát gyönyörűen láb-
ujhegyezé.

„Szent atyám, oh türelmes kreditor . . . hisz ez al-
vajáró . . . s pedig magneses álommal kibélelt sonnam-
bull” és esodálva a lopott egyensúly törvénytelen ha-
talmát, tánczolni engedém a markos szilphidet.

Töröppen mint kuszált oldalbordájú ördögsekér,
szállott alá gyertyám szinpadáról a vad Czeritő.

Hiszi tán valaki, hogy pihent?

Oh nem! . . . ki látott pihenni bérczóriást, . . . ha
völgyében egy szerény ibolyát a szellő megingatott?

Tán ismét földre lépett, hogy sulyától e vétkes
csillag megjajduljon.

Oh nem! . . . ő büszke tekintettel mérte át a hit-
vány göröngyöket, s termetországul a hajlékony léget
v álasztá, mely e nyomasztó tehernek miatta keservesen
izzadott, . . . de nem panaszkodék.

A szobai sivalkodó légkörben uszik a szárnyatlan
szellem; . . . óriás árnya varjuvá kormosítja az arany-
szin kanári madárkát, . . . és oly tömör alakokra oszlik,

hogy [linea hajóra matrózul árnyainak bármelyike beszegődhetett volna.

Minthogy azonban korlátolt tértüdejű lakomban szabad gondolat is alig repülhet, nem hogy olly hizott alvajáró — mint millyenhez szerencsém volt — sokáig kényelmesen andaloghatna: tisztelt holdimádom nyugodni készül, s pamlagomhoz közelg, melyről a kedélyes természet e torzjátékát tulvilági combinatiók közt tanározám.

Megszeppenék, . . . mert ha mint nem lélek ül mellém, . . . végem van, . . . ily nyomatéku husszikla nem csak magamszerű apró cseprő halandó fajtát bográcsol ázalék vesévé: hanem bár mily velős gránit idegzetü lakházból is képes egy szuszszal kifuvallani a közép emeletet.

A rémalak közelg.

Termet suhogása mérgesen kerepel a szenvedő légben.

Arzvonalmít fel nem ismerhetem, mert azokat sűrűn ködfátyol felhősíti.

Már fejem felett libeg.

Csak az alföldi kocsonya reszkethet nálamnál gyávábban . . . Ha az egyensúly törvényét most kergeti el tőle az ébredet, . . . s réám zuhan, . . . legalább is hat krajezáros bankjeggyé présel, . . . s mi lesz szegény fejemből, ha valamely éhes kalandor gulyásos pörköltté aprít.

Azonban a jelenet változik.

Aggályom sükségtelen.

Az alvajáró arzáról a ködfátyol bontakozik,

Szemei emberien pillognak.

Söhaja földiesül.

Lelki szárnyai lankadnak; . . . delejes ereje köztünk megoszlik, . . . a magosból szép csendesen alá alá billeg, . . . s mellém csücsül.

E szolid megtelepedés igaz, hogy pamlagomról végkép leszorita, hanem burnót apróvá még sem morzsolhatott, . . . mi reám nézve elég nyereség volt.

Hozzámi gyöngéd surlódása (mi egy villámospással felért) igazolá, hogy minden egyéb . . . csak lélek nem.

Pillái nyitvák.

Vakszeme táján a szivér vágatva lüktet.

Égő arcukatán gyorsan változó színárnyak futkosnak.

Keble dagadón hullámzik.

Érthetlennül mormog.

E hölgy szenved . . . bensőleg szenved.

Felébresztem.

Nem háborgatom biz én szegényt, hátha veszélyesen hatna lázas idegrendszerére a kényszerített ébredet.

Segélyt hívok, . . . mert ha nálam talál megbetegülni, . . . eltávolítását emberi erő meg nem birandja . . . szobámat kell felőle szétbontanom.

Lassacskán felkelek, . . . lábujhegyen kacászom ajtóim felé; . . . már a kilincs merkomban, . . . nyitni akarom, . . . hát a vendég nyomomban. Visszafordulok, tőle menekvendő; . . . szobám rejtekeit felhasználom, Mindenütt utánam.

A hold oly ábrándos fényben ragyogott, hogy magamat is szinte lunatikussá tön, . . . pedig nem nagy kedvem volna egy szál toronykakason éjjel lovagolni.

Megunva a bujósáit: leülök.

A hölgy mellém ül.

Olvasok: ő is olvas.

Dohányzom: ő is rágyújt.

No, megállj, kis hamis, megtréfállak, azt nem uszod
át a mit én.

Ablakot nyitok.

Ablakom szerencsére oly szűk volt, mint a meg-
ugratott éji szerelmes kebel állapota, és a belőle kiha-
saló rostélyzat, eredetileg dongó háloul készítették.

Mire nézvé következőleg okoskodám.

Ha e gazdaságos hasadékon (hol a sóhajnak is min-
dig fenakad egy harmada) piócza természetemmel kime-
nekszem: akkor a tisztelt lélekvándor megbukik, mert
ott, hol én commode nyargalok, ő még csak ásitani se
merészel.

Fejemmel már az utczei szabadot nyeselem; ... még
egy rugékony veselkedés: s in pleno kint vagyok.

Először is roppant árnyat pillantok meg az átelle-
nes falzaton feljebb feljebb emelkedni.

Jobbra tekintek, ... hát a tömérdek testületü al-
vajáró elébb jár nálamnál, mert én csak fővel, ő pedig
már övig kuszott át a rostélyzaton.

„Oh, büvös-hatalma a holdkórsággal sallangozott
magnetismusnak, ... logikám örlő fogait ugyan mind
ég lábíg kiverdeséd; ... de azért vakon hiszek és
vallók tebenned! ... büvészi erőd mérhetlen terrenu-
mán megharczolál! és ezen generositásodért imádlak...
de most egyszer fényes tanodnak utczei áldozatául esni
nem fogok.

„Mire nézve engedd meg, hogy e rostdyűrtömből visszahúzódjam.

„Nem kinlódom biz én tovább a menekülhetési kísérlettel, . . . a holdi befolyás uralmát, s vendégem lángoló rokonszenvét ugy se mellőzhetem.

„Ha a vad lélek felébred: észére jön, . . . s elszalad; . . . ha pedig továbbra is holdsugárlánczokkal öveztetik hozzám: együtt virasztandunk.“

A mint ily kényes vizitáju hölgyvendéget lovagias házi gazda fogadhat: mulattatam a fokonkint lankadó alvajárót.

Mindenben és mindenhova hiven kísért és utánoza.

Szobai korlátolt sétánkat bevégezve, unalmamban azon merész ötletre jövök: hátha szóbeszédbe hozhatnám hallgatag alvajárómat?

Delejes kísérletemnek csattanó, és mielőbbi hatást eszközendő arcczal hold felé fordulok, . . . és méla sugárinak ezüst italából néhány pintet felszippantva, fényhullámaiba balrészemem megfürdetém.

A sugárok fényvonalába letérdeplek.

Az alvajáró szinte.

Hétszer meghajlok.

Ő szinte.

Balkezemet szive tájára illeszttem; ő a magát az enyimre.

Szemeimet a magasba emelve némán fohászkodom.

Ő mint én, szótlánul könyörg.

A csintalan planéta mosolygni látszik rajtunk, és annál ragyogóbb pofával tündökölt, mennél epedőbbé vávém igénybe befolyását.

Egymást agyba főbe keresztelve, a hold vis-à-vis helyett szemközt vagyunk.

Az alvajáró arczán veritékgyöngyök fénylenek.

Pattogó erein át játékosan szökell a kékellő vér-folyam.

Szemeinek tört fényén egy egy haldokló szivár-vány andalog.

Ajkai rángatóznak.

Tagjainak egy-egy fele reszket; ... másik lázas gyuladásban lángol.

Ez a delej manából keményen bekapott ... gondolám ... és tulvilági spittze van!; ... hátha én is harapnék valamit a földi javakból, ... mert a sok lelki mismástól úgy kiéheztem, mint valamely záporfőhő, mely csak iszik, de enni nem szokott.

A szegény alvajáró még mindég ideggörcsökben szenved.

Csodás convulsioi vannak.

Bal szeme háta közepére pattan, ... szemöldjci az orrán tánczolnak: ... ajkain lát; ... homlokán mosolyg, ... és füleivel tapsol.

A rapport (deléjes viszony) már tulingerlő.

Megszököm tőle oda, hova lélek nem igen ögyeleg, ... majd kijózanul, ha az antimagneticus jószagot megszagolta.

Büvös pillanatát kikerülve, elsuhanok mellőle, ... s az napi ebédem maradék grácziját nyakon csipem.

Az első finom szeletkét ábrándos étvágygyal emelintem azon vammentes malmocska felé, mit a földi világ szájnak nevez, ... csak viszem csak viszem a rózsaszín falatot, ... már nyílik az örvény; ... hát a to-

rok meddő léget nyeldes, . . . a a sült szeletke citrepül.

Széttekintek.

Az alvajáró hátam megett; . . . szemei hunyvak; . . . rángásai megszüntek, . . . s a rabolt peccenyeszelvényt jóizún falatozza.

Sok se hittem volna, hogy a lélek hidegen is szeresse a pulykát.

De édes atyámfia, ha már eszel iszol? . . . beszélj is! — Ki vagy? . . . honnét jössz, . . . mit akarsz?

Sötét némaság.

Az alvajáró szót sem szól, . . . hanem szelleme a hold felé hajlik, . . . ajkai pedig a második pókai szelet után sohajtanak.

Végkisérletül balkezem közép ujjával halántékán a főeret gyöngéden átsimogatom, . . . merően szeme közé nézek, s dörgő hangon kérdezem: — ki vagy?

Az alvajáró összes tagszerkezetében megreszkat, . . . keble hullámozva emelkedik . . . homlokáról veríték cseppek omlanak . . . arcának érhálózata duzzadoz, . . . szaggatott hangforgácsokat nyögell, mintha hosszas néma-
:ágból most váltaná torokműszerzete az első hangocskát.

— Horken . . . platt Andiviá, vagyok — dadogá a deléjes kinoktól szabadulni vágyó holdkóros.

— Az lehetlen — felelém, . . . a nevezett kisaszszonnyal egy házban van szerencsém lakhatni; . . . hiszen ő kerek arcza, piros posgás hölgy; . . . nagysád pedig oly hosszú képet vág, mint egy bukott hiu gondolat; . . . és halvány mint a réz pénz, felváltatásának előérzetében.

— Nagyon elváltoztatám, hogy rám nem ismert

édes Otellim, pedig hallom, hogy a nem férfiak irányában éles szemmértékkel bír.

— Gyermekkorom óta szenvedélyesen imádom a szépnemet — felelék — s reám nézve hiányosnak találok azon nap érdeket, mely hölgyekkel társaloghatás szerencséjében nem részesít.

Az alvajáró szeliden mosolyg, . . s e mosolyával hölgytársai nevében köszönetet szavaz.

— Bocsásson meg tisztelt kisasszony, hogy a közérdekü bel és kül események titokkulesát mellőzni kénytelenve, . . jelenleg csupán csekélységem rejtélytudalmára vonatkozom.

Andividia kisasszony érzékenyen sohajt.

E sohajon nagyszerü világrejtelmek, általam nem kérdezhető, . . és így fejthetlen talányai repkednek.

Először is hozzád folyamodom világ legbájosb istennője: szerelem! . . virulj felém rózsakelyhed illatvölgyéből; . . és szárnyalj szívem sivatag kertébe egy szál nefelejts telegráphon!

— A szerelem virágszönyegzetén szende liliom nyiland-e részemre, . . . illatdús kelyhének vigaszharmanával; ? . vagy pedig boglyos cigánymogyoró, hervadatlan tövisekkel?

(Kérdésemre hű és valódi választ nyereendő, első kedvesemnek hold fénybe fűrésztött szeremes levelkáját illesztém a delejálmos Andivia keblére.)

— Rövid időn két kedvese leend. Nő és leány. A leányt kegyed örülésig imádandja, . . érette sokat áldoz, . . nyugalmat, családi érdekeit, kényelmét.

E sugár barna hölgy, ábrándos emlény szemével egyike a magyar főváros csillagszépeinek.

Kegyed irányában márványhideg marad. Más boldogot szeret. Férjhez megy. Kegyed desperál. Utazgat. Ismét vissza kerül. Éjtélkor egy könnyezetlen sirfalmon segyvert ragad; azonban meggondolván, hogy e tiltott jószág használata, bajba keverheti, . . haza megy, . . és jót alszik.

A nő ellenben kegyedet bensőleg szeretni fogja, . . a lázas szerelmi szenvedély összes hatalmával.

Kedves kis magyar menyecske, . . kereded rózsa aróz, . . és eper ajkakkal.

A hű nőcske iránt ön eleinte közömbös szerepet játszik, . . később viszontszerelmet nyilvánít; . . végre hűtlenségre csapong.

A megcsalatott nő férjétől eltaszitva, kegyed szerelmét vesztve, bánatában mejd elhal; . . gyászol . . nem kegyedért, . . hanem a jellem és átolvadó érzület keservei miatt.

Egy pár évtized elbalad.

Az ifjuság virágkora sirba dől.

Kegyed, igéytelen fálucskában időzget. Leblében sértett szerelmi kegyelet fulánkja. Bánatos fején őszhajszálak inganak.

Egy csendes őszi alkonyon vendég érkezik.

Csinos barna ifju, . . .

Százados a huszárezredből.

A szép kis magyar menyecske szerelem sirjáról . . egy tiltott virág.

— Elég elég e thémáról — szólék, a jóslat és előadás hatalmától atizgatva, . . térjünk sikamlatlan ösvényre . . sugja meg édes Andim, melyik világrészen

töltendem az idej nyárszakot? . . lesz-e mivel és kivel utaznom a londoni múkiállításra, ? . .

— Mehádia szirtei és gyógyforrása helyett — hol e nyárszakot átélvezhetni tervezte, és szükségelné — alföldi ronák fogadandják ez idén vendégszerető karjaikba.

Szülőföldének ábrándos bájai; . . ifju lelkü öreg édes anyja, . . tiszai hullámfürdők által leend kárpótolva meghiusult reménye.

A világhirü kristálypalotát szinte nem láthatja.

Forrón szeretett párisi barátját nem ölelheti.

E gyönyörü czélokra vonatkozó reménye rövid időn elenyészend.

Holnap éjféltájban kék árnyu futó csillag röpülend alá a magasból.

Ez éj hajnalán kegyed nagybátyja sirba száland.

Végrendeletében ön is érdekelve van.

Adóssága fizetését az elhunyt öreg, önhöz utalványozza.

Szorgalom és büszkeségre vágyik e kemény leczke által unoka öccsét ébreszteni.

Különben pedig e véletlen torzrovatot azért iktatá végrendeletébe, mert ismeri kegyed fináncz ügyességét, mely a számtanilag divatozó kétszer kettős rendszerben új iskolát alapita, és folyó pénz helyett szóval, szeretettel és barátsággal fizet.

Jutányos kamat és tókeláb.

Meglássá kegyed, hogy elhirdetett pénzügytani iskolája, nem sokára főrangu tanítványokkal leend népesítve.

E kemény szívü jóslat komolyá tön. Végig pillan-
ték az alvajáron, ha vajjon nem ébren ámitgat-e?

Andivio kisasszony, óh fájdalom, álmában szónokla
sorsom titkairól, . . s pedig deléjes lélekszerkezetének
veritékes rángalmi között,

Ily adóssághoz mint mínővé enyim magasodott, ide-
gen terhet éppen nem vártam.

— Így jár az ember rózsaszínü reményivel.

Virágillat elpárolog, . . hamvas színzete beárnyal-
lik, . . levelkéi alá hulladoznak : s a reménylő boldog-
talan, pompázó virágbokor helyett, száraz kórót talál,
melynek üszköt tüzénél csak perczig melegedhet.

Kristálykastély, Mehádia, . . számüzött hű barát . .
isten veletek!

Erszényreményem haldoklik, . . hanem szívem em-
lékszerelme halhatatlan.

És te nagybátyai szellem! szenderegj nyugodtan, . .
legyenek álmaid oly örök nyugalmasak, mint unokaö-
cséd adósságai, mellyek váltólevelekben szétosztának a
kerek földön, hogy egy virágzóbb nemzedék rettentő
példájára, hirdessék a jelen kor prolongetiói bukdosá-
sának őszinte evangéliumát.

— Még egyet . . . csak egyetlen kérdést intéztém
vendégnőmhöz.

Az alvajáráó hölgy összehorxad, . . . deléjes rágal-
mai megszűnnek, . . . külszerkezete rendes földi alakját
visszanyeri : s Hörkenplatt Andivia előttem áll, ugy
mint volt, van, és leend.

A halvány hold ábrándos világa sötétlő föllegbo-
kor közé hanyatlik; . . . a hajnal terjeszgeti biborszás-

nysit; arany szomfi csillagok bádgyadtan szunayadoznak; . . . s a természet napi játékszata elé ébredez.

Wasserdikt Abrók uram félálmosan; és harisnyai állapotu háló süvegben; . . . hosszas lótás futás, inquisitio; és más egyebek után; nem csekély álmélatallal fedezhető fel nálam veszendőbe hitt és indult nagynénjét: Horkenplatt Andivia kisasszonyt.

* * *

Ilyenféle furcsa fresco az élet, soha sem tudhatja az ember valóban: mire fekszik, és mire ébred?!

Hortenglat Andivis kinnaroye.
dekket fel nálan vaxandið hitt és inntú nagynniot.
sitte és más egyebet után, nem csakely álmálattal fe-
állapotu báló süvegben, . . . hozzas lótas futat, inni-
Wasserbilit Ábrók uram lelakoztat, és harmanynai
nak, . . . a tommézet napj jétkészta elő bbródek.
nyant, many azand calligok bágyvattan ezannvabok

lyenféle furcsa frész és dícs, soha sem tudhatja
a ember alban: mire tértik és mire ébred?

FOGYATKOZÁSOK

FOGYATKOZÁSOK.

— Brúnó barátom, hátha megházasodnál! . . hiszen te egészben szép vagy, mint özvegyi álmok Apollója hajnalkor.

Márvány ifjuságodról lepattan az éhes évtizedek gyilkos vésűje.

Társas kedélyed: francia; szerelmi kitartásod: angol; nemes büszkeségedet maga Don Pavidolla di Herverdo is irigyelheti, (ki az antik spanyol jellem legszélső tekintélye), és apáddal pedig az emberiség özönvizi tátéja: Noe atyus, a bárkában nem egyszer kétszer dominózgatott.

Ily bokros adományzat tengerén uszkálsz tehát boldog atyámfia!

Mindened van a nagy semmiben.

És semmidsincs a kis mindenben. —

Sokkal birsz, . . és mégis mindened hiányzik.

Egészséged van és beteges kebel.

Fris lég között sorvadásnak indulsz.

Gyönyörűen eszel iszil, mégis éhen szomja vagy.

Mi bánt?

Mi bajod? . . . hogy launed circusában naponta sötétebb eszme lovarok nyargalásznak.

Tán biz a bánt: hogy pénzed nincs?

Nevetséges kisszerűség.

Örvendj inkább óh nemes Brunó. Gondolj vissza a végzet generositására, mely téged urnak teremtett.

Mit is veszödnél te a rideg számtannal?

Láttál-e valaha urat számolni?, . . . tudniillik valódi urat.

Nem!

Ha ha nem láttál, tehát kövesd a bölcsélet szavát, mely fantaziád fülének éjel nappal sugja, hogy: fizessen a sors, calculáljon a véletlen.

A körmös emberiségnek ezen arany mondata igaz, mind egy szálig igaz, — sugdosodik Koketti magához — hanem egyszer tán nem ártana megkísértenem; vajjon miféle érzés lehet az a kész pénzirtok?

Saját erszényünkben nem minden napi események tartatik.

Sokan hatodik érzékül ápolják.

Némelyek által lábas angyal gyanánt imádtatik.

Nem tapasztaltam.

Régi közmondás szerint: jó pap holtig tanul.

Ismerkedni: szép és tanulságos.

Jerünk tehát Brunó barátom kincset keresni.

De hát hová, merre, kihez, mihez?

Felelet: szárazon tengerre.

Balra tekints! . . . Indulj!

Ilyetén s más éféle csintalan eszmebokor között találjuk Koketti Brunót andalogni.

Találjuk pedig a magyar fővárosban, tulajdon szállásán, . . a forratag ebidő (canicula) egyik aristocratiai reggelé, . . megszokott álrangjához illő pongyolában.

Urilag szőnyegzett termein át büszkén sétálgat.

Olykor meg megállapodik . . karjait keresztbe kucsolja, . . fontoskodó képet vág, és ismét tovább ballag. Majd hecsapja magát egy karmazsin fotelbe, mely nem tudván mire vélni urának szokatlan súlyvizitáját, ijedtében lábra kap és megszilajult talpkarikáin ide stova futkorász.

Don Koketti a rézkörmű piros paripán néhány perczik édesen ábrándozik; majd az egymásból nyiló termek izletes butorzatán, finom garcon czikkein mereng; . . végre egy sugár pedáltükör elibe rugtatja édes magát kegyhajlatokat mártogat; a la Cerito lábujhegyez, és bájoló-mosoly fodrokat tanulmányoz.

— Hm hm Brunó pajtás, vénülni kezdesz. (Sugá Koketti magamagának, isten igazában bemélyedvén velencei tükre fenekébe) — Fejed bubján naponta bárázdáskodik a szőrugar, . . ősz hajszálidat nyakrafőre tépegetni hálátlan funerio; . . fogacskóid balszárnya leg-hitványabb léghuzami zenére is tánczra kél; egyik szemed pedig mindig nedvel, mint a radnai retek.

Aztán meg hát ez a temérdek adósság! — folytatá Brunó lelkében valamely kóbor öntudat szikra — végtelen executiók; unalmas ügyvédi simogatások; véletlen utáni örök ácsorgás, s fillérszerű kül és belámitások.

Nem, ez tovább így nem mehet. Már most is ha-

mi árakkal járod a társas piacot. Hát ha még jobban bele rázódol az irgalmatlan kor tusákba? Szépségromok, kedélykor, s több agglegényi jelvények, br. . . . még nem vagy mindenestől a ránczszarnok körmei közt . . . már is borzongot a trémaláz!

El van határozva; megházasodol.

Neved nem roszul hangzik; külsőd eléggé csinos; . . . erkölcsi folytocskáid alig észrevehetők; kedélyed aranyozott bádog.

Megfogsz házasodni.

— Hé Lipi . . . hallod Lipi! a szóval járó creditor fizetést ha majd bevégezted: invitáld elő a vén Hagymát — szól Koketti legényéhez, egy fővárosi életiskolás ficzkóhoz, ki oly tizenhárom próbás dandinél (mint Koketti) bölösen tudá: hogy kit, mit, kiért s miért szolgál?

— Az öreg Sólem gazda hajnal óta nyakamon ácsorg . . . nagysád parancsára vár . . . beszólítsam?

— Hadd jöjjön.

Hagyma Sólem a fényes termeken át lábujhegyen Koketti elibe setteg.

Hering alaku fonnyadt egyéniség; bal válla enézi a jobbikat. Orrára csak nyeregkapa kell s azonnal készen áll a harmadfi paripa. Homlokredőiből kaszákat lehet nyélbe ütni. Szembéjja kifelé piroslik, mint a metszett bőrű cseresnye, s vagy kell vagy nem tágtog, mint szárazon a ozigányhal, . . .

— Jó-hogy itt van Hagyma szomszéd, pénzre van szükségem, . . még pedig sokra és hirtelen.

— Szép, igen szép, a régi nóta — felelt a márkába vigyorgó szomszéd — hanem én már valami újat szeretnék nagysádtól hallani. —

— Csak még egyszer, egyetlen egyszer, . . utoljára, . . érte édes Sólem utoljára!

— Ertem; . . de azt évek óta még sem tudom, hogy nagysádnál mi különbség van az első és végső szó és szükség között.

— Űljön le szomszéd — ne arra a hitvány természetkoptatóra — jobb lesz ide mellém a divánra.

Hagyma félig meddig lecsücsül, s oly positurát vesz mint ó világban a két kulacsu kortes.

— Lássa kegyed édes jó házi barátom — folytatá Koketti, fültövön harapva egy regália quarta szivart. — a körülmények sokat változtanak, s azokkal saját birtokreményim, jövedelmi kilátásim. (Hagyma fészkelődik) Ha a nincs a mi van, — és a van a mi nincs: úgy én is gyakrabban szavamat tarthatám, ön is biztosítva volna.

— Tíz év óta csak legalább egyszer lehettem volna szerencsés nagysádat nem kérő állapotban látni; ugyan megnyithatnék erszényüket a szegény hitelezők; hanem ide mindig csak hozni, s innen soha sem vinni olcsó nyereség.

— Ha unatkozni akarok édes atyámfia, akkor csak szónokolni hívatom. Jelenleg nekem pénz kell s nem fecsegés.

(Hagyma homlokán a kaszaredők veritéket harmatoznak.)

— Egy *conditio* alatt talán tán ajánlhatnék valakit.

— Mi az? halljuk.

— Ha vagy két hiteles jótállót méltóztatnék a gazdag helybeli polgárok közül állítani: akkor. . .

— Akkor kapnék hetven procentre. Szívesen állítok Hagyma bácsi nem két, hanem három *acceptást*.

(Hagyma arcának hullámzó veritékét a véletlen öröm mosolynapja rögtön felszárasztja.)

— S kik lennének a jótállók?

— Egyik a pénzkölcsönző; a másik én; harmadik a mindenható isten.

(Hagyma ijedtében hármat prüszsent. Burnót szelenczójét előrántja, s omló veritéke alá belőle csónakot improvisál.)

— Ha ezen firmákra nem kapunk, akkor vége a világnak hitelnek. Beszéljünk okosan. Lássá kegyed Sólem gazda, először is én jót állok magamért, hogy a pénz nem csak fölveszem, hanem azt rövid időn el is költenedem. Ezen eljárást a pénzforgalom filosofiája igényli, tréfának tetszik, pedig erkölcsi érdekü komoly való.

Nézzen csak jól szét. . . Ezer között egyre talál, ki, ha bensőleg akar nyilatkozni, tulajdon magáért kezessen merne. — Kényes időket élünk, nem csak önök lidérczomák, . . hanem mi is bukott proletárok.

Második kezésül önt állítom.

Szükségtelen emlegetnem, miszerint évek hosszú során nálam heverő tőkéjét egyedül ezen új kölcsön által biztosíthatja. Az angol jól mondja: hogy „az idő pénz.“ A fináncztan első czikke, miszerint pénz leginkább pénz által teremthető.

E világegyetemet figyelmébe ajánlom.

(Hagyma fején a természeti bunda sötét folleget gözölg, melyben különféle földi állatok: crida, ügyvédi díjak stb. mutatkoznak.)

Harmadik és főacceptans: a mindenható isten. Ő fogja ércstem a nemes erszényü creditort kielégíteni.

(Hagymán a meglepetés különféle figurákban szalad. Bal szeme megállapodik, Bámul, de nem lát. Arczvonalmain szarvakat ölt a rémséges csodálat, és öklelni kezd.

— A mint látom, szeretné tudni e magas védelem csinnyát binnyát?

(Hagyma nem szól, csak integet, mint a főbe kólintott gipszmaeska.)

— Megmagyarázom. Mindenhi ugy s avval fizet, a mivel lehet s a mint tud. — Például, ha néhány ezer forintnyi tartozásomat illető forgalmas pénzben le nem róhatom; nyomába járok creditorom ipar és gazdasági magán vagy közértékü ohajtásinak, és azoknak sikeres eszközéül böjt és más eféle privat rituálék kíséretében hideget, esőt, meleget, bőséget, szárazságot, néha néha egy kis mennyei jegyecskét fohászokodom a hitelező javára.

Olykor a kamat, sőt maga a tőke is így fizettetik.

— Köszönöm alázatosan, nem iszom — felelt Hagyma keservesen, — én is tudok egy ó példaszót, melly így hangzik: jobb egy lat segítség, mint két font prédikáció.

— Ajánlom magamat.

— Hagyma szomszéd, gondolja meg, minden vagy semmi! ... még egy utolsó kölcsön, vagy nálami kölcsönnek halálos halála.

— Boesásson meg, nagysád, hogy jelenleg távoztam, agyam zug; velöm folytatni készül. Holnap választolok. Alázatos szolgája.

— Még egyet — mond Koketti a szédülten kifelé tántorgó tözsérnek — szétnézett-e jól a jelen világban, Sólem gazda?

Sólem avatottsági büszkeséggel, hanem némán felel.

— Figyelmeztetem önt, hogy mostanában nem csak utonállók ragadoznak, hanem . . .

(Koketti Hagyma fülébe sug.)

Hagyma oly hosszú képet ereszt, — melyet azonnal fel lehetett volna mint ezérnafélét gombolitani; . . . majd elsápad, mint a paprikátlan ugorkasaláta; . . . rémülve tekint szét, ha vajjon nem ólálkodik-e valami és valaki a levegőben? . . . miután érzi, hogy a Koketti féle fülbeszédért galléron nem csipetik: odább állott, magáról hurezolva egy pár emlékét, t. i. a tözsérség és a proletár világ miatti aggodalmát.

Hagyma Sólem proletári erszénytölesér távoztával sokféle sötét és színezett tervek és eszmék keringtenek Kokettivel és Kokettiben.

Fényes háztartás, gazdag estélyek, kedélyes nőélet, apró Kokettik stb. jelentkeztek rózsaszínű ábrándföllegekben.

Majd az olesó lazaroni konyhák, beduinyszerű utczaei élet, horpadt természetű divatlan pincsek, kattankórók rideg hazája, unott falusi egyszerűség, színház-talan vályogmulandóságok, s több agg élet s legényzeti rémek által borzoltaték Koketti hubján a maradék üstökök.

— Ej, mit törődöm a holnappal! . . . tán még az én egyetlen barátomat, sorskomát akarom leekéztetni! . . . Majd bizony; szégyeld magad, Brunó, hogy akadt pillanatod, melyben elismert vezéricsillagod: a véletlen felett okoskodál! . . . El veletek fátyolzott eszmék, tervek! . . . Jelen percz, illusiók véletlene, . . . jertek, hadd öleljelek. — Lipi! öltözni akarok.

— Jól teszed, pajtás, hogy nem vára-koztatsz sokkalig magadra! tudom, hogy velünk te is a zöldbe jössz — kiáltozá inkább mint sugta Kokettihez Sárkefei Miska, egyike házibarátainak, különben a királyutezában hemzse-
gő jeruzsalemi olcsóbb ivadék ügybeli megváltója.

— Reménylem, Bruni pajtás, hogy jelenleg nem öldökölsz agyon bennünket szokott toilletteddel — jegyzé meg Nyargai Gutár, beruhintván magát egy vaskaru Amerikanerbe.

— Miért rugod oldalba azt az iszonyu termetgyilkolást, te vén kamasz; ha bordádra kapod stiglinézfrakkodat, ugy nézsz ki, mint őszivédlett darázs — lütyölé szivart motoztában Sárkefei.

— Mikor abba a világoszöld szélfogóba benyársaltad kuppadt derekadat, nem is akad több párod a birodalomban, — mint a nyirbátori borbély mammut, ki termetóvásul abroncsprésben hál, és üres utczával kóketiroz — folytatá Nyargai szivélyes, bár reszeiő mo-
dórában.

— Készen vagyok, mehetünk urak.

— Így, Bruni pajtás, most már szeretni kezdelek.

— Pérfiasabban nézsz ki.

— Időt és izlést nemesebben használsz.

— Lipi, te honn maradsz. Ha keresnek; . . .

hogy pénz alá hivatám falurá. Három hét mulva jövök vissza. — Spieler szenzált kikergeted, utána kiáltván: hogy, hogy nincs többé reá szükségem. Hadd kiresztelje a városban. Hátha új creditet szerezne? . . . Kontófy szabót máskorra rendeled. Topa suszterrel szépen bánj. Goromba fráter, még vasárnap is megtámadja az embert. Kukuli kárpitost bátran kilökheted. Jámbor csedező.

— Elég már az instructióból.

— Majd elkészünk a felséges napi seiréctől — mondogaták nyugtalanul a pajtások.

— Megállj, atyafi — kiált Brunó a bérkocsishoz — honn feledék valamit, . . . he, Lipi, azt a csomag fekete szemüveget repítsd ide magadoal.

— Mire ez a temérdek feketeség, mikor e nélkül is bőven találhatni zsebedben? — kérdezi Nyárai Kőkettit, ki a minoren látcsöveket rendezgeté.

— Ha csak valamivel korábban jössz is hozzám: nem kérdezed, — felel Brunó — mert akkor magyaráztam Hagyma Sólemnek, miszerint mindenki úgy fizet, a mint lehet. Nem csak pénz, hanem napszotyakozásnál is mutatkoznak creditorok. . . . Columbus márkában egy jérczetojáska ujvilágismerethez vezetett. Ki tudja, hátha nálam is óriásilag kamatozand a két bankós szemüveg.

— Aztán még kilátás a bonfortunek elé . . .

— Elismerem, hogy mester a neved, jegyjek meg a budai gyönyörű hegytájokhoz indulók.

Ragyogó júniusi délután. A csillagok ősapja foltok nélkül fénylik, mint a valódi jellem.

Kimért ösvényén merészen s büszkén halad, mint a teremtmény lángész.

Nemes szépsége hódító.

Belső életét boldogító sugárokban lövelli szét, mint az áttisztult léleknagyság.

E perczek kizárólag nekie szentelvék.

Félemletes vigalmak közt, üdvözli őt egy jelentékeny világrész.

Ezer meg ezer földi tekintet olvad lángszemeibe, mintha csillagöccseit ápoló éber figyelme viszonzásául, sugáradó fizetésre özönlött volna össze körülte a hálás emberiség.

Feszült és babonás ámulattal, fordul szent oltára felé a halandók milliója.

A magyar főváros népsége hajnal óta talpon áll.

A sógor és komámasszonyi tarka egyveleg különféle bóbítás agyrémekkel ijesztgeti egymást.

Némelyek csillaglázadásról álmadoznak.

Mások vakon hiszik, hogy a nap és hold egymással, mint két szilaj zergebak verekedni fog.

Sokan végítéletet vélik extrapostán közelgeni.

Van nem egy két csizio hős, ki azon vén mánuthnak lépteit is hallja, — mely Grönlandot früstökre megessi; a jeges tengert éhomra kiissza; ha ásit: bércek ptfoszkodnak egymással; mikor prüsszent: egész országok szálnak el helyeikről.

Jelenleg csak a szabadban sétál, és árnyától örök homálya sötétül az égi testek világa.

A téresh utcák elfoglalják, Magasb háztetőkön

vad alvajárók ögyelegnek. A toronyör páholyokas osztogat; dunaparti vendéglők kibérelvék; s a karsu kémenyek közül rögtönzött téglaféle mobiliákból népszerű támlaszékek kínálkoznak.

Mig a főváros izgatott népe a közlegő tünemény miatt ily olesó nervositásban szenved: ikertestvére sem marad hátra, hanem békebástyáin és ritkasépségü bérczei közt oltárokat enged a napi divathit imádóinak.

Sajátságos vegyületü néptömeg hullámzik a budai bérczeken.

A csillagrendszer gyönyörü játékanak előérzete megdöfzeni látszik mintegy a társasélet és osztályzati szinpadok álfalait.

Az öreg sziklaormokon vegyes virágu népkoszoruk találkoznak. A természet és üvegházak növényzete békesen hajlong ezuttal egymás felé.

A pompás Camélia ugyanazon füzérben emelgeti büszke fejét, hol a völgyek ibolyája szerénykedik.

A természet legsötétebb csillaga: a föld, ezennel csak teherzsámolyul szolgál.

Minden szem égfelé irányul.

Mindenkiből egy egy keresztény napimádó lön.

A tömeg azonban élénkülni kezd, . . . öszszébb öszszéby vonulnak a csoportbokok.

Délnyugoton hús szellöcske suhan a bérczek lán-czolatán.

A teljes fényben ragyogó nap alsó gyürüzetén sarló alakú finom szegély homájlík.

A látó táborostrom alá kerül.

A népség nem is pissen, hanem szemét kúszóllí,

és egy darab hitvány üvegen át rugdossa a csillagok fejedelmét.

— Miska sógor, ha kibámálod heléből nap atyánkfiaát, add át részemre látódat, mert az enyém annyira belebolondult a számtanba, hogy három napnál kevesebbet mutatni egyáltalában nem akar — szól Nyargai Gutár Sárkefei Misihez, ki szenvedélyesen szorongatá a la Naporino pápaszeméből a Hersbel féle talentomot.

— Majd átveszem én azt a generosus üveget, amice, hiszen ha egy helyett hármát mutvt; ugy erszényembe illik inkább mint szemedre — jegyzé meg Csombók Peti mérnök bojtár, könyök szuronynyal áskálván magát kifelé egy nagy mamai cotteriából, mely egyetlen üvegen át sextettben sanyargatá a napfogyatkozást.

A világ legszebb csillagának arca azonban mindinkább sötétül.

Élesen sivitanak a bércek szellői.

A lég hüvesül. Nedvelő nyirok szállong alá, Szokatlan, csaknem kétségbe esett hangon rikácsolnak a nyugtalan állatfajok.

— Na, Herr von Buldok; ugyan jól járt ön, hogy végrendeletéről gondoskodék, — szóla Skófiéz ülnök egy terepélyes posfatermetü napimádóhoz, kinek arcvonalmai egy arányban sötétedtek a csillag óriáséval.

— Reménylem, hogy a váltóimat nem testálta mind el kegyed . . . azt a temérdek pöcsétüt hagyja meg kamatfejében magának, fogadom, huggyhe bunda helyett nyakába kavaritja, nem üli agyon a közelgő ítélet, mert végtelen ő rajta a prolongátiók creditor háritója.

— E tudva, kár volt oly par force gazdaga lenni.

— Uj hitelét és ó aranyait nekem hagyhatná.

— Ezüstjeiről a penészt szellőztetni én magamra vállalom, — mondák többen a kráglis szegény legények közül Buldog uzorásnak, ki a forintkint növekedő nap crisis miatt komoly trémába jött, s mysteus álmaiban ölelgetni kezdé végkép elhagyandó földi kincseit.

A nap már annyira szégyenlé magát temérdek bámulójától, hogy gömböleg természet befátyolozná, nem engedvén egyebet látni fényellő homlokánál.

A láthatáron aranyzott szegélyü biborfelhőkék uszkálnak.

Haragos orkán fűtyöl elő a völgyek öbleiből.

Mocsáros hullámokat korbácsol fel az ősz Duna, melyeket különbféle vízi szörnyek pikkeles farkaikkal porhabokká törnek.

Violaszin árnyak futkosnak a párázó föld felett.

Szürkületszerű ködhomály libeg a mezők virányányaiban, s az utjában félretévedett hold árnya mint végtelen amethis szőnyeg esodás szinezettel festé a reszkető tárgyakat.

— Ha már e szép világ, melyben önt megismerém, romba dől, engedje meg egyszer imádkoznom nemes szellemét, mely e hitvány görönggyök közt részemre mennyet alkotott! . . . Isten velünk, bájos Amália, . . . ott fent . . .

Egy desperat füles bagoly alázuhánván azon odvas hükk tetőről, mely alatt e declamatio vázlat született és aplikáltatók: sikoltva bomlik szét az illető hölgyfüzér; a szerelmet fatadó lovas pedig valómása látiratóul kénytelen a vergődő bagoly körmeivel megelégedni.

— Szabad-e egy édes, egy olvadó bucsucsókért esedeznem, oh sorsom terno secoja . . . szépséges Anafeszta! óh szánj meg engemet angyalok extratója! — oh nézd, a nap sötétl, — szivem lángol, . . . a föld pedig alattunk sülyedni kezd.

— Veled, oh veled repülök oda, hol mérges gyám-
atyák nincsenek, én egyetlen Rafáelem, . . . addig pe-
dig fogadd e . . .

A bucsucsók azonban a vállalkozó Anafeszta méz-
ajkain csak mint ideál jelentkezik, mert a komoly való
Haubock uram izmos tenyeréből mászkál vala elé, hogy
gyámleánya csók instánsának oly territoriumán foglal-
jon helyet, melyet földi halandóknál a gondviselés két
fül közé utalványozott.

Mig hold - néne a napnak éjet kölcsönöz, föld ro-
konának ide lént világot gyujtogatott.

Azt akarja mintegy tudni az illetőknek, hogy
ott kell leginkább világisitni, hol a setétség gyakoribbi.

Torkig telesziván magát napsugárral, tévesztett
utjára visszarezeg; tisztán csókolgatja a csillag király
fényarczát, és szokott halványsárga paripájára pattan
azon világigazsággal, hogy a valódi fény és érdem so-
káig el nem homályosítható.

— Ne nézzen tovább, szép nagysád, az egek felé:
hisz ott ugy is örök csillagvilágok ründökölnék, hanem
fordítsa lelkes tekintetét e sivatag föld felé, melynek
sötéte fénysugárokat szükségel.

Im előtte gyászol egy sötét planéta, melynek bo-
rongása akkor szünend meg, ha aagysád lélek és szem-
sugáritól nyerheti éltető világát.

E magasztos égitünetemény varázs kéjeit üvegeséni.

által én valék szerencsés kegyeddel élveztetni! . . . oh, legyen nagylelkű, s viszonzásul engedje meg, hogy bájos szemei előtt csekélységem örök fogatkozás maradjon.

— Köszönöm, édes Kokettim, hogy részemre ketős fogatkozási örömet szerzett; az égit már élveztem, a földit ezentul használandom.

Koketti Brunó és özvegy Csiple Julia rövid időn nem csak a regényes bérczi oltárok, hanem a budai vérkápolna által is egyesíteték.

Egyik fogatkozás gyakran így segít a másikon.

